

Beroepsproduct

***De effectiviteit van limitering van de duur van de
partneralimentatie.***

LDMSA2C beroepsproduct

Hogeschool Leiden

K.R. van 't Hoff – s1048861

Klas LawD8

Opleiding HBO-Rechten

Begeleiders: mr. K. Diepenbroek en mr. M. Mesman

Inleveren hard-copy: 5 september 2016

1^e Reguliere kans

Studiejaar: 2016/2017, eerste blok

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Hoofdstuk 1 Het Onderzoek	
1.1 Probleemanalyse	6
1.2 Doelstelling, centrale vraag en deelvragen	8
1.2.1 Doelstelling	8
1.2.2. De centrale vraag & de deelvragen	9
1.3 Begrippen operationaliseren	9
1.4 Methode van onderzoek	10
1.4.1 Methoden	10
1.4.2 Kwaliteit	13
1.5 Leeswijzer	14
Hoofdstuk 2 De grondslagen van de partneralimentatie	
2.1 Het vaststellen van de partneralimentatie	16
2.1.1 Verplichtingen na het huwelijk/geregistreerd partnerschap	16
2.1.2 Vaststellen door de rechter en/of onderling	17
2.2 De hoogte van de partneralimentatie	17
2.3 De duur van de partneralimentatie	21
2.4 Einde van de partneralimentatie	21
2.5 Deelconclusie	22
Hoofdstuk 3 Het limiteren van de partneralimentatie	
3.1 De wetsgeschiedenis van het limiteren	23
3.2 Wettelijke bepalingen limiteren van de partneralimentatie	25
3.3 De stelplicht en de motivatieplicht	25
3.4 Het verschil tussen limiteren, periodieke verlaging en nihilstelling	27
3.5 Tussentijdse conclusie	29
Hoofdstuk 4 De gronden in een procedure tot limitering van de partneralimentatie	
4.1 Het onderzoek	31
4.2 De gronden in een limiteringsprocedure	31
4.2.1 Limitering en subsidiair (B en C)	32
4.2.2 De duur van het huwelijk (A)	33

4.2.3 Lotsverbondenheid (D)	34
4.2.4 Aanwezigheid van eventueel vermogen (E)	35
4.2.5 De leeftijd en de zorg van de kinderen (F en G)	35
4.2.6 De gezondheid van de alimentatiegerechtigde (H)	37
4.2.7 Het opleidingsniveau van de alimentatiegerechtigde (I).....	38
4.2.8 De werkervaring van de alimentatiegerechtigde en de afwezigheid op de arbeidsmarkt (J en K)	39
4.2.9 De kennis van de Nederlandse taal (L)	41
4.3 Deelconclusie	41

Hoofdstuk 5 Opvallende gronden limitering

5.1 Aanpassen aan de nieuwe inkomensnorm	44
5.2 Misbruik van het formele procesrecht.....	44
5.3 Inspanningsplicht in nadeel van de alimentatiegerechtigde	45
5.4 Berekenen toekomstige alimentatieverplichting	45
5.5 Deelconclusie	46

Hoofdstuk 6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Conclusies.....	47
6.2 Aanbevelingen.....	50

Literatuurlijst

Bijlagen

Samenvatting

De opdrachtgever is een familierechtelijke advocaat op een advocatenkantoor. Binnen haar praktijk ontvangt zij cliënten die vragen hebben over het limiteren van de duur van de partneralimentatie.

De opdrachtgever wil voor een alimentatieprocedure onderzocht hebben, welke gronden in een procedure tot limitering van de duur van de partneralimentatie kunnen worden gebracht. De opdrachtgever wil van deze gronden ook weten wat, vanuit het oogpunt van de rechter, hoe die gronden worden gewogen in een procedure. De opdrachtgever wil de resultaten uit dit onderzoek gebruiken om haar cliënten effectiever in een dergelijke procedure bij te kunnen staan.

Dit onderzoek dient als een adviesrapport voor de opdrachtgever om na te gaan in welke zaken een realistisch limiteringsverzoek bij de rechter kan worden ingediend of dat een ander soortgelijke mogelijkheid in de wet tot een beter resultaat leidt.

Voor dit onderzoek zijn de wetten in het Burgerlijk Wetboek 1, titel 9 en 17, en de Wet Limitering Alimentatie onderzocht. Daarnaast zijn onderzocht: kamerstukken, artikelen uit vakbladen voor het familierecht, boeken en rapportages toegespitst op de alimentatie. Dit deelonderzoek is bedoeld om weer te geven wat in de wet staat beschreven over het vaststellen, beperken en limiteren van de partneralimentatie.

Het literatuuronderzoek laat zien hoe specialisten dieper op de materie van de partneralimentatie ingaan. Voor het tweede deel van het onderzoek zijn 43 uitspraken bekeken waar door de alimentatieplichtige een limiteringsverzoek is ingediend. De uitspraken zijn onderzocht op: aangevoerde gronden, af- of toewijzing van het limiteringsverzoek en de motivatie van de rechter bij een toewijzing van het limiteringsverzoek.

De onderzochte gronden zijn: de zorgverdeling en leeftijd van de kinderen, de werkervaring van de alimentatiegerechtigde, de aanwezigheid van bijzonder vermogen, het opleidingsniveau van de alimentatiegerechtigde, de lotsverbondenheid, de gezondheid van de alimentatieplichtige, de afwezigheid van de alimentatiegerechtigde op de arbeidsmarkt, de kennis van de Nederlandse taal en de wettelijke vastgestelde termijn voor het betalen van partneralimentatie.

Uit dit onderzoek valt het volgende te concluderen. Een verzoek tot limitering heeft geen kans van slagen als sprake is van minderjarige kinderen en waarbij de alimentatiegerechtigde de zorg heeft over deze kinderen. Als kinderen in het geding zijn, dan is een limiteringsverzoek pas zinvol zodra de kinderen meerderjarig zijn én ten aanzien van hun ouders niet meer hulpbehoevend zijn. De jongmeerderjarigen zijn bijvoorbeeld nog hulpbehoevend als zij een studie volgen die (deels) wordt betaald door de ouders.

Er zijn twee mogelijkheden waarbij de limitering van de duur van de partneralimentatie de meeste kans van slagen heeft. De eerste mogelijkheid geldt bij een alimentatiegerechtigde die hoog opgeleid is, behoort tot de beroepsbevolking met de mogelijkheid tot arbeidshervatting, en er geen kinderen uit het huwelijk zijn geboren. De rechter is in deze zaken van mening dat, de

alimentatiegerechtigde alle beschikbare mogelijkheden en middelen moet gebruiken om in zijn of haar eigen levensonderhoud te gaan voorzien.

Een tweede mogelijkheid is het gebruikmaken van de wettelijke termijn. Bij een kinderloos huwelijk waarbij het huwelijk tussen de vijf en zeven jaar heeft geduurd, wil de rechter de alimentatieverplichting nog wel limiteren tot de duur van vijf jaar. Het is niet redelijk dat de alimentatieplichtige net na de vijf jaar grens verplicht is om tot twaalf jaar na het einde van het huwelijk partneralimentatie te betalen.

Dit alles kan slechts onder de voorwaarde dat de alimentatieplichtige de rechter voldoende kan overtuigen van het feit dat de alimentatiegerechtigde na de gestelde periode redelijkerwijs volledig in zijn of haar eigen levensonderhoud kan voorzien.

Hoofdstuk 1 Het onderzoek

Introductie

Dit hoofdstuk is een weergave van de onderzoekshandelingen die zijn verricht voor het onderzoeksrapport voor de opdrachtgever. In de eerste paragraaf wordt het probleem van de opdrachtgever uitgewerkt in een probleemanalyse. Paragraaf 2 geeft aan met welk doel het onderzoek is verricht en welke hoofdvraag de opdrachtgever beantwoordt wil hebben. De hoofdvraag voor dit onderzoek is onderverdeeld in deelvragen. In paragraaf 3 worden de begrippen, die mogelijk voor verwarring kunnen zorgen, belicht en er wordt uitgelegd wat deze begrippen voor dit onderzoek betekenen. Paragraaf 4 is een uiteenzetting van de handelingen die voor dit onderzoek zijn verricht. Elke deelvraag wordt individueel besproken en aan het eind van deze paragraaf wordt uitgelegd hoe de kwaliteit van het onderzoek is gewaarborgd. Om een beeld te krijgen van de inhoud van het onderzoeksrapport, is in de laatste paragraaf een leeswijzer opgesteld.

1.1 Probleemanalyse

De opdrachtgever, een familierechtelijke advocaat, heeft haar eigen praktijk binnen een advocatenkantoor. Binnen dit kantoor werken in totaal 5 advocaten die onder andere gespecialiseerd zijn in het strafrecht, vreemdelingenrecht, familierecht, arbeidsrecht en het sociale zekerheidsrecht.

Binnen de praktijk van de opdrachtgever zijn er cliënten die vragen hebben over de partneralimentatie. In een aantal gevallen, waarbij tussen partijen nog geen alimentatieregeling is vastgesteld, gaan de vragen over de vast te stellen alimentatieregeling in hun zaak. De cliënten willen van de opdrachtgever weten, wat zij tijdens een eventuele alimentatieprocedure kunnen verwachten en hoe lang in hun situatie een dergelijke alimentatieverplichting kan duren. Daarnaast is de vraag van cliënten die alimentatieplichtig zijn of de partneralimentatieverplichting kan worden gelimiteerd. Het blijkt, dat de cliënten deze vragen stellen omdat zij in de media berichten hebben gelezen over een nieuw wetsvoorstel.

Dit wetsvoorstel heeft betrekking op het beperken van de hoogte van en het limiteren van de duur van de partneralimentatie. Door deze mediaberichten verwacht de alimentatieplichtige, dat een eventuele limitering of beperking in hun zaak tot de mogelijkheden mogelijk is. De gedachte achter deze vragen is dat de alimentatieplichtige niet langer partneralimentatie wil betalen dan strikt noodzakelijk. In dit nieuwe wetsvoorstel wordt gesproken over een wijziging in de limiteringsmogelijkheden binnen de huidige wetgeving over de partneralimentatie.¹ Het is de bedoeling dat met het nieuwe wetsvoorstel de partneralimentatie verder wordt gelimiteerd dan dat nu het geval is. Indien het wetsvoorstel wordt aangenomen, zullen de limiteringsmogelijkheden alleen nog gelden voor nieuwe zaken waarbij een alimentatieregeling nog moet worden vastgesteld.² De limitering zal dan niet meer mogelijk zijn in reeds bestaande alimentatieregelingen.

¹ Kamerstuk 34 231 is een nieuw wetsvoorstel die de limiteringsmogelijkheden van de partneralimentatie beperkt. In dit onderzoek gaat het om de huidige mogelijkheden binnen de wet en niet om de te verwachten veranderingen die met dit wetsvoorstel gepaard gaan. Om die reden zal over het wetsvoorstel niet verder worden uitgeweid.

² Kamerstukken II, 2014-15, 34 231, nr. 3, p. 29

Het is voor de cliënten belangrijk om te weten wat hun mogelijkheden zijn als het gaat om het limiteren van de duur van de partneralimentatie, ook al is het voorgenomen wetsvoorstel nog niet aangenomen

De opdrachtgever heeft mij verzocht om met betrekking tot de limitering van de duur van de partneralimentatie één en ander uit te zoeken. Binnen de huidige wetgeving is het limiteren van de duur van de partneralimentatie wel al mogelijk.

De opdrachtgever wil onderzocht hebben welke gronden gebruikt kunnen worden in een procedure tot limitering van de duur van de partneralimentatie. Daarnaast is de vraag hoe de rechter op dergelijke verzoeken in combinatie met de gronden reageert. Dit met het oog op de succeschansen van een limiteringsverzoek.

Hoewel het met een limiteringsverzoek van de duur van de partneralimentatie de bedoeling is om naar de toekomst van de alimentatieplichtige te kijken, wordt binnen de rechtspraak geen rekening gehouden met wetsvoorstellen die nog niet in werking zijn getreden.³ Dit onderzoek zal dus beperkt worden tot de mogelijkheden die binnen de huidige wetgeving over het limiteren van de duur van de partneralimentatie bekend zijn.

Analyse

De opdrachtgever wil weten, welke gronden met succes in een rol kunnen spelen in een verzoek tot limitering van de duur van de partneralimentatie. Het gaat voornamelijk om de zaken waarbij de rechter het limiteringsverzoek toewijst. Het gaat dus niet alleen om het aanvoeren van de gronden, maar ook of deze gronden uiteindelijk tot een toewijzing van het verzoek tot limitering van de duur van de partneralimentatie zal leiden.

De rechter stelt hoge eisen aan een limiteringsverzoek, en tevens worden ook hoge eisen gesteld aan de motivatieplicht van de rechter als deze de partneralimentatie limiteert.⁴ Deze eisen hebben betrekking op het definitieve karakter van dit limiteringsverzoek. Bij het beperken van de partneralimentatie in hoogte worden zulke hoge eisen niet gesteld. Bij een beperking in hoogte, kan de alimentatiegerechtigde altijd nog een verzoek tot herziening indienen.

Bij een limiteringsverzoek in principe niet: eens gelimiteerd, blijft in beginsel gelimiteerd, lijkt de insteek van de rechtspraak te zijn. Het kan dus wellicht zinvol zijn om niet alle pijlen te richten op een limiteringsverzoek, maar te onderzoeken of andere soortelijke gronden mogelijk leiden tot een soortgelijk resultaat als een limitering.

In juni 2015 zijn door mr. A. Wakker en mr. drs. J.P.M. Bol een klein juridisch onderzoek gedaan naar de limiteringsgronden in partneralimentatieprocedures.⁵ Uit dit onderzoek blijkt, dat advocaten in een dergelijke procedure vaak niet vragen om de limitering van de partneralimentatie, maar om beperking van de alimentatieverplichting. Dit onderzoek vormt de basis van dit onderzoeksrapport.

³ ECLI:NL:GHARL:2014:8333, r.o. 5.38

⁴ ECLI:NL:GHARL:2015:1841, r.o. 5.5, zie ook ECLI:HR:2014:1810, r.o. 2.6

⁵ TRP 2015/275

Het lijkt erop dat de advocaten ervan uitgaan dat een dergelijk verzoek geen kans heeft van slagen, of dat de advocaten vergeten om een limiteringsverzoek in de procedure op te nemen.⁶ In de zaken waarbij wel een limiteringsverzoek wordt ingediend, wordt het verzoek afgewezen omdat de rechter in het algemeen van mening is dat de alimentatieplichtige niet aan de zware stelplicht voldoet.

Volgens bovengenoemd onderzoek, lijkt tevens binnen de jurisprudentie geen rode draad aan dergelijke limiteringsverzoeken verbonden te zijn. De meningen van de rechters zijn verdeeld als het gaat om de limitering van de partneralimentatie.

Enerzijds zijn er rechters die oordelen, dat van de alimentatiegerechtigde mag worden verwacht dat hij of zij zo snel mogelijk weer deel gaat nemen op de arbeidsmarkt.⁷ Als de zorg voor de kinderen tussen partners wordt verdeeld, bestaat de feitelijke mogelijkheid ook om weer in te stromen op de arbeidsmarkt. Limitering lijkt dan mogelijk. Anderzijds vinden sommige rechters dat een limiteringsverzoek moet worden afgewezen als de alimentatiegerechtigde de zorg heeft over de kinderen en voor langere duur afwezig is geweest op de arbeidsmarkt.⁸ De rechter verwacht enige zelfstandigheid van de alimentatieplichtige, maar beschermt hem of haar hierin ook.

Juist deze onduidelijkheid, lijkt ertoe te leiden dat advocaten zich niet willen branden aan een verzoek tot limitering van de duur van de partneralimentatie.

Opdracht

De opdrachtgever is op zoek naar een overzicht van aanknopingspunten van gronden die gebruikt kunnen worden in een procedure tot limitering van de duur van de partneralimentatie. Deze aanknopingspunten zijn niet alleen ter onderbouwing van het limiteringsverzoek, maar zijn ook relevant voor de wegingsfactor van de gronden.

Het onderzoek dient als adviesrapport voor de opdrachtgever. Met dit adviesrapport kan de opdrachtgever van te voren inschatten wat de succesansen van het limiteringsverzoek zijn, of dat een andere mogelijkheid in de procedure moet worden beproefd om een goed resultaat te behalen voor haar cliënten. De andere mogelijkheden kunnen als subsidiair verzoek in de procedure worden gebracht.

1.2 Doelstelling, centrale vraag en deelvragen

1.2.1 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is het geven van een advies over de feiten en omstandigheden in een gerechtelijke procedure tot limitering van de duur van de partneralimentatie. Dit advies wordt opgesteld naar aanleiding van een theoretisch onderzoek naar de mogelijkheden binnen de wet en deze mogelijkheden in kaart te brengen. De opinies in de literatuur en de wetsgeschiedenis moeten

6 EB 2013/71

7 ECLI:NL:RBDHA:2015:14206

8 ECLI:NL:GHAMS:2014:4991

een beeld geven wat de wetgever met deze wet in gedachte had en hoe de specialisten in de praktijk met dit vraagstuk omgaan.

Door middel van een jurisprudentieonderzoek wordt gekeken hoe de rechter over dergelijke gronden oordeelt en waar momenteel de concentratie van de rechter ligt als het gaat om een toewijzing van een limiteringsverzoek. Een vergelijking van de punten moeten antwoord geven op de volgende centrale vraag.

1.2.2 De centrale vraag & de deelvragen

De opdrachtgever wil de volgende vraag beantwoord hebben.

Centrale vraag

Wat zijn vanuit een wetten- en literatuuranalyse samen met een jurisprudentieonderzoek de doorslaggevende gronden waar de familierechtelijke advocaten binnen het advocatenkantoor Schuurman Kleijweg de Vries advocaten rekening mee moeten houden als het gaat om een verzoek tot toekenning van de limitering van de duur van de partneralimentatie?

Deze vraag wordt onderverdeeld in de volgende deelvragen.

Deelvragen:

1. Wat is de juridische achtergrond van de mogelijkheid tot het vaststellen en het limiteren van de duur van de partneralimentatie?
2. Welke gronden kunnen in het geding worden gebracht als het gaat om een verzoek tot limitering van de duur van de partneralimentatie?
3. Welke gronden spelen momenteel vanuit de jurisprudentie een belangrijke rol?
4. In hoeverre kan een subsidiair verzoek tot beperking of verlaging van de hoogte van de partneralimentatie op termijn een toegevoegde waarde hebben in deze procedures?

1.3 Begrippen operationaliseren

Om te voorkomen dat in het onderzoeksrapport verwarring ontstaat, wordt in deze paragraaf extra aandacht geschonken aan een aantal begrippen. Een uitleg van deze begrippen vergemakkelijkt het lezen van de onderzoeksresultaten in dit onderzoeksrapport.

Termijn: De rechter kan een tijdseenheid toekennen waarna de partneralimentatie wordt beperkt of gelimiteerd. Deze tijdseenheid is per procedure verschillend. Het kan gaan om maanden, kwartalen of jaren. In dit onderzoek gaat het niet direct om welke tijdseenheid de rechter aanhoudt, maar of het indienen van een limiteringsverzoek op zichzelf zinvol is.

Partneralimentatie: Een financiële bijdrage, als verrekening van het uit het huwelijk ontstane financiële nadeel, die de ene echtgenoot na het verbreken van het huwelijk aan de andere echtgenoot verschuldigd is. Deze financiële bijdrage dient als aanvulling op de behoefte aan financiële middelen zodat de andere echtgenoot in zijn of haar eigen levensonderhoud kan voorzien.

Periodieke verlaging: Een regelmatige verlaging van de financiële bijdrage. Bijvoorbeeld, per kwartaal wordt de partneralimentatie met een specifiek bedrag naar beneden bijgesteld. Uiteindelijk stopt de betalingsverplichting als de partneralimentatie op nihil is gesteld of nadat de gestelde termijn is verstreken.

Nihilstelling: Het op nul zetten van de financiële bijdrage voordat de wettelijke termijn is verstreken.

Subsidiair verzoek: een verzoek dat wordt gedaan indien het primaire verzoek tot limitering van de duur van de partneralimentatie wordt afgewezen. In dit onderzoeksrapport wordt met het subsidiaire verzoek bedoeld dat de opdrachtgever vraagt om een nihilstelling of periodieke verlaging van de alimentatie. Hoewel het eindresultaat –beperking van de alimentatie- hetzelfde is, is de opdrachtgever genoodzaakt het verzoek tot nihilstelling of verlaging in een subsidiair verzoek te gieten.

1.4 Methode van onderzoek

1.4.1 Methoden

Voor het beantwoorden van de deelvragen – en uiteindelijk de hoofdvraag – zijn de volgende stappen gezet.

Eerste deelvraag

Om de eerste deelvraag overzichtelijke te maken, is besloten om het vaststellen en het limiteren van de partneralimentatie op te splitsen in twee aparte hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk gaat om de grondslagen van de partneralimentatie en het tweede hoofdstuk gaat over het limiteren daarvan.

Voor het beantwoorden van de deelvraag, is gebruik gemaakt van een wetten- en literatuuranalyse tezamen met een aanvulling van jurisprudentie.

Vaststellen van de partneralimentatie

Hoewel de opdrachtgever gespecialiseerd is in het familierecht, kan het geen kwaad om nogmaals op een rij te zetten wat de huidige bepalingen voor het vaststellen van de partneralimentatie in de Burgerlijk Wetboek 1 zijn opgenomen. De basis voor een verzoek tot limitering, is de vaststelling van de alimentatieverplichting.

Indien er geen sprake is van een recht op alimentatie, kan geen toekennen volgen, en dan is een wijzigingsprocedure niet noodzakelijk. In die gevallen waarin wél alimentatie is vastgesteld, terwijl dit op basis van de wet niet hoeft, dan zal een procedure wel van toepassing zijn. Voor de volledigheid van dit onderzoeksrapport, wordt dus ook de basis van de alimentatie besproken.

In de literatuuranalyse is voor deze deelvraag gebruik gemaakt van artikelen uit tijdschriften voor het familierecht, rapportages toegespitst op alimentatie en van een boek die in 2013 is uitgebracht door mr. Spalter genaamd “De grondslagen van de partneralimentatie”. Dit boek wordt tot op heden gebruikt voor onderzoeken en de tekst is tot op heden accuraat. De artikelen in vakbladen omschrijven de wetgeving, maar ook hoe in de praktijk met deze materie wordt omgegaan.

Tot slot is voor het vaststellen van de partneralimentatie een rapportage bekeken die is opgesteld door de ‘Werkgroep Alimentatienormen’. Deze werkgroep bestaat uit rechtsgeleerden die twee keer per jaar een rapport uitbrengen over alimentatie. In dit rapport wordt mede beschreven hoe de partneralimentatie wordt vastgesteld, welke factoren hierin meespelen en daarnaast wordt dit rapport elke twee jaar geactualiseerd naar aanleiding van alle wijzigingen die plaatsvinden op het gebied van de alimentatie.

Limiteren van de partneralimentatie

Het andere deel van de deelvraag heeft betrekking op het limiteren van de duur van de partneralimentatie. Voor dit onderdeel van het onderzoek is gebruik gemaakt van een wetten- en literatuuranalyse, de Kamerstukken en de jurisprudentie is als ondersteuning van de literatuur onderzocht.

Voor de wetsanalyse is onderzocht wat de wettelijke bepalingen zijn om de duur van de partneralimentatie te kunnen limiteren. De wetsanalyse geeft de opdrachtgever een overzicht van de wettelijke bepalingen over de limitering en hoe deze door de opdrachtgever moet worden gelezen.

De Kamerstukken bieden ondersteuning aan de wetsanalyse aangaande de limitering van de partneralimentatie. Daarnaast geven de Kamerstukken inzicht waarom de wetgever de limiteringsmogelijkheden in de wet heeft opgenomen.

In paragraaf 1.1 is aangegeven dat aan de limitering van de duur van de partneralimentatie hoge eisen worden gesteld aan de stelplicht van de alimentatieplichtige en de motivatieplicht van de rechter. Voor dit onderdeel van de deelvraag wordt kort stil gestaan bij beide punten. Als duidelijk is waarom de wetgever zulke hoge eisen stelt aan de stelplicht, dan kan de opdrachtgever rekening houden met deze eisen en zo alle mogelijkheden voor een limiteringsverzoek optimaal benutten.

Voor het controleren van de stelplicht is gebruik gemaakt van de masterscriptie van mr. Jansen, “Het limiteren van de partneralimentatie”. Zij heeft in 2013 onderzoek verricht naar het limiteren van de partneralimentatie en heeft in het kader van de stelplicht de vereisten vanuit de jurisprudentie in een samenvatting uiteengezet.

De motiveringsplicht van de rechter is in die zin van belang, dat de uitwerking van deze motivatieplicht gebruikt zal worden om een antwoord te krijgen op deelvraag 3, namelijk een vergelijking van de uitspraken van de rechter. Voor de beantwoording van deelvraag 2, is voor het onderzoek van belang om helder te krijgen waarom de motivatieplicht alleen bij toewijzing van het verzoek van belang is. Toewijzingen geven informatie aan de opdrachtgever hoe zij de gronden moet belichten. De afwijzingen benadrukken de punten die andere in dezelfde soort procedure niet door de opdrachtgever wordt herhaald.

Tweede deelvraag

De tweede deelvraag gaat over de gronden die in een procedure tot limitering van de partneralimentatie kunnen worden aangevoerd. In het vooronderzoek is aangegeven dat in 2015

al een klein juridisch onderzoek is verricht naar de gronden in een limiteringsverzoek. Voor het kleine onderzoek zijn 12 uitspraken onderzocht, voor dit onderzoeksrapport is dit aantal uitspraken verhoogd naar 43.

De gronden die onderzocht zijn betreffen: het opleidingsniveau van de alimentatiegerechtigde, de duur van het huwelijk de lotsverbondenheid, het aanwezige vermogen, werkervaring van de alimentatiegerechtigde, de gezondheid van de alimentatiegerechtigde, de leeftijd en de zorgverdeling van de kinderen, de kennis van de Nederlandse taal en de tijd dat de alimentatiegerechtigde niet heeft kunnen deelnemen aan de arbeidsmarkt.⁹

Dit onderzoek richt zich niet alleen tot welke gronden op zichzelf, maar ook op hoe de rechter deze gronden “weegt” in de beslissing. Ten opzichte van het klein juridisch onderzoek, kunnen ook bijzondere gronden naar voren komen bij de bestudering van 43 zaken. Alle gronden die uit de uitspraken naar voren komen, zullen in dit onderzoek worden meegewogen. Voor dit onderdeel van het onderzoek wordt een matrix gemaakt waarin van boven naar beneden de uitspraken worden genummerd van 1 tot en met 43. Van links naar rechts worden de gronden geletterd van A tot en met L. Onder M staat het besluit van de rechter.

De gronden die in elke uitspraak naar voren komen, worden benoemd in de matrix. Niet elke zaak is hetzelfde, dus het kan voorkomen dat in bepaalde uitspraken meer gronden naar voren worden gebracht dan in andere uitspraken. Is een grond in de procedure niet besproken, dan is ‘niet bekend’ aangegeven.

In de uitwerking van het jurisprudentieonderzoek, wordt naar zowel de nummers als de letters verwezen. Bijvoorbeeld: nr. 4, D staat voor de vierde uitspraak in de lijst en het gaat om de grond lotsverbondenheid. Door een dergelijke matrix op te stellen, is het voor de opdrachtgever eenvoudig om op te zoeken welke uitspraak past bij de aan te voeren gronden, en vice versa.

De enige uitzondering hierin is, als veel uitspraken op dezelfde grond aangegeven. Op dat moment is de hierboven genoemde verwijzing storend. In beginsel wordt de verwijzing niet in de voetnoot opgenomen in het onderzoek, omdat de opdrachtgever met de verwijsmethode eenvoudig de gewenste informatie kan opzoeken. Indien onleesbaarheid dreigt omdat veel gronden van toepassing zijn, dan zal de verwijzing in de voetnoot worden geplaatst.

Derde deelvraag

Het is voor de opdrachtgever belangrijk om te weten op welke gronden binnen de rechtspraak de nadruk wordt gelegd. Als de opdrachtgever haar pijlen op de verkeerde gronden richt, bestaat een groter risico op afwijzing van het verzoek tot limitering. De derde deelvraag gaat dan ook over de wegingsfactor van deze gronden.

De derde deelvraag concentreert zich op de besluiten, dus de motivatie van de rechter. In de besluiten wordt onderzocht in welke gevallen de rechter hetzelfde heeft beslist. Deze overeenkomsten vormen een rode draad die de opdrachtgever kan gebruiken bij

⁹ TRP 2015/275

limiteringsverzoeken van haar cliënten. Deze rode draad moet niet alleen de verduidelijking in de vorige deelvraag gaan bevestigen, maar het toont ook de wegingsfactor van de gronden aan. Omdat deelvraag 2 en deelvraag 3 dicht bij elkaar liggen, is besloten om beide deelvragen in een hoofdstuk te verwerken. Alleen de bijzondere gronden worden in een apart hoofdstuk besproken.

Vierde deelvraag

De vierde deelvraag aangaande de beperking van de partneralimentatie op termijn, kan een mooie aanbeveling zijn aan de opdrachtgever. Maar voordat de beperking of nihilstelling als een subsidiair verzoek kan worden aanbevolen, moet wel duidelijk zijn dat de rechter daadwerkelijk gevoelig is voor een dergelijk verzoek. Een adviesrapport zou tekortschieten als een aanbeveling achteraf niet zinvol is. Als de rechter een limiteringsverzoek nagenoeg altijd afwijst, maar wel openstaat voor een beperking of verlaging van de partneralimentatie op langere termijn, dan is dat een zinvol advies.

Hoewel een verzoek tot periodieke verlaging of nihilstelling van de partneralimentatie in eerste instantie niet bij het onderzoek lijkt te horen, moet bekeken worden of het dezelfde uitwerking heeft als een limiteringsverzoek. Namelijk dat de betalingsverplichting van de alimentatiegerechtigde eerder stopt dan de wettelijk vastgestelde termijn.

In dit deel van het onderzoek is gekeken naar de subsidiaire verzoeken die naast het limiteringsverzoek in de procedure zijn gebracht. De subsidiaire verzoeken zijn in dit geval een nihilstelling van de partneralimentatie en/of een verlaging van de partneralimentatie op termijn.

Deze verzoeken worden vergeleken met de limitering, in hoeverre de rechter de subsidiaire verzoeken af- of toewijst en op grond waarvan het besluit is genomen. Als het primaire verzoek, de limitering, wordt afgewezen, dan kan de rechter alsnog kiezen om het subsidiaire verzoek, de periodiek verlaging of nihilstelling van de partneralimentatie. Dit vergroot verhoudingsgewijs de succeschansen van de opdrachtgever in de alimentatieprocedure.

Bij de beantwoording van deelvraag 2 is uitgelegd hoe de limitering van de duur van de partneralimentatie wordt onderzocht. Voor deelvraag 4 wordt een extra bladkolom aan de matrix toegevoegd. Deze kolom is ervoor bedoeld om na te gaan of de alimentatieplichtige het subsidiaire verzoek heeft ingediend en wat uiteindelijk het besluit is van de rechter. In de laatste bladkolom, waar ook de motivatie van het limiteringsverzoek is beschreven, wordt ook de motivatie op het subsidiaire verzoek behandeld.

1.4.2 Kwaliteit

De algehele kwaliteit voor dit onderzoek wordt verantwoordt door de constante verwijzing naar de bron in de voetnoten.

In de wetten- en jurisprudentieanalyse zal gebuikt worden gemaakt van de website van de overheid. De website van de rechtspraak voor de jurisprudentie en de website voor de overheid voor de wetgeving. Deze informatie is altijd up-to-date en openbaar beschikbaar.

In de literatuuranalyse is gekozen voor literatuur vanaf 2013. Er is bewust gekozen voor dit jaar omdat de Tweede Kamer in dit jaar voor het eerst gesproken heeft over een nieuw wetsvoorstel

om de partneralimentatie verder te limiteren.¹⁰ Hoewel dit wetsvoorstel niet is aangenomen, is hier wel in de vakliteratuur over gesproken.¹¹

Wellicht heeft dit wetsvoorstel (onbewust) zijn sporen nagelaten binnen de jurisprudentie aangaande de limitering. De artikelen die in de vakliteratuur staan, zijn veelal van auteurs die binnen hun vakgebied dieper op de stof ingaan. Met deze informatie kan niet alleen de interpretatie van de wet in beeld worden gebracht, maar ook hoe de specialisten in de praktijk met deze informatie omgaan.

Voor de wetten- en literatuuranalyse is gebruik gemaakt van jurisprudentie. Deze jurisprudentie is zoveel mogelijk beperkt vanaf het jaartal 2012. Dit is bewust gedaan om de informatie zo accuraat mogelijk te houden. Slechts bij belangrijke uitspraken, waarin bijvoorbeeld van de heersende ideeën wordt afgeweken door de Hoge Raad der Nederlanden, is van dit tijdstip afgeweken.

De uitspraken die zijn onderzocht gaan over toe- en afwijzingen van het limiteringsverzoek in een procedure tot vaststelling of wijziging van de partneralimentatie. Om te voorkomen dat op sommige gronden geen uitsluitel kan worden gegeven, zijn een oneven aantal uitspraken onderzocht, namelijk 43.

1.5 Leeswijzer

Dit onderzoek is onderverdeeld in zes hoofdstukken. Deze leeswijzer geeft kort aan wat per hoofdstuk zal worden besproken. Elk hoofdstuk eindigt met een korte conclusie die in de eindconclusie en aanbevelingen zal terugkomen.

Het eerste hoofdstuk gaat over de uitwerking van het onderzoek zelf. Hierin wordt de kern van het hoofdstuk belicht, de te onderzoeken vragen gesteld en wordt verantwoording afgelegd over de genomen stappen om het onderzoeksrapport op te kunnen stellen.

Hoofdstuk twee gaat over het vaststellen van de partneralimentatie en behandelt een deel van de eerste deelvraag. Het hoofdstuk is een uiteenzetting van al hetgeen rondom de partneralimentatie van belang is: het vaststellen, de hoogte, de wettelijke duur en het beëindigen van de alimentatieverplichting.

Hoofdstuk drie beantwoordt de andere helft van deelvraag één en de theoretische kant van deelvraag vier. Dit hoofdstuk gaat over het limiteren van de duur van de partneralimentatie. Het hoofdstuk begint met de wetsgeschiedenis en de wettelijke bepalingen aangaande het limiteren. Daarna worden de stelplicht en de motivatieplicht in kaart gebracht. Aan het eind van het hoofdstuk wordt de vergelijking gemaakt tussen limiteren, beperken en de nihilstelling.

Hoofdstuk vier is de uitwerking van het jurisprudentieonderzoek waar alle gronden worden behandeld en hoe de rechter daarover oordeelt. De gronden worden individueel besproken en er worden vergelijkingen gemaakt met soortgelijke uitspraken. Dit hoofdstuk zal antwoord geven op deelvraag 2, 3 en 4.

¹⁰ Kamerstukken II 2012 – 13, 333 11

¹¹ EB 2014/35

Hoofdstuk vijf gaat over bijzondere gronden die de opdrachtgever kan gebruiken in een limiteringsverzoek. De gronden die in eerste instantie niet zijn onderzocht, maar vanuit de jurisprudentie wel als een belangrijke grond worden aangemerkt, worden in dit hoofdstuk besproken. De bijzondere gronden zijn een aanvulling op deelvraag 3.

Hoofdstuk zes behandelt kort de centrale vraag en hierin zal naar aanleiding van de deelconclusies een eindconclusie worden getrokken. Vanuit deze conclusie zullen een aantal aanbevelingen worden gedaan.

Hoofdstuk 2 De grondslagen van de partneralimentatie

Introductie

Het tweede hoofdstuk richt zich op het vaststellen van de partneralimentatie. Wat gebeurt er als een huwelijk of een geregistreerd partnerschap is ontbonden en een van de partijen kan niet volledig in zijn of haar eigen levensonderhoud voorzien?

Paragraaf 1 legt uit waar het recht op de alimentatie in de wet beschreven is, en op welke wijze de partneralimentatie tussen partijen kan worden vastgelegd. In paragraaf 2 wordt uitgelegd hoe de hoogte van de partneralimentatie tot stand wordt gebracht. Waar moet de opdrachtgever opletten als zij nagaat of de alimentatiegerechtigde daadwerkelijk partneralimentatie nodig heeft. De in de wet vastgestelde termijnen voor de partneralimentatie worden in paragraaf 3 besproken. Paragraaf 4 behandelt op welke drie wijzen de partneralimentatieverplichting eindigt. In de laatste paragraaf wordt een tussentijdse conclusie getrokken.

2.1 Het vaststellen van de partneralimentatie

2.1.1 Verplichtingen na het huwelijk/geregistreerd partnerschap

Een deel van de uit het huwelijk ontstane verplichtingen tussen echtgenoten houden niet op te bestaan na de ontbinding van het huwelijk. In titel 9 en titel 17 van het Burgerlijk Wetboek 1 staan beschreven wat de echtlieden van elkaar mogen verwachten als zij gaan scheiden en als een van de partijen na het huwelijk niet in zijn of haar eigen levensonderhoud kan voorzien.

In titel 9 beschrijft artikel 157 lid 1 BW dat aan de alimentatiegerechtigde partneralimentatie kan worden toegewezen als hij of zij kan aantonen dat hij of zij niet volledig in zijn of haar eigen levensonderhoud kan voorzien.¹² De rechter kan in deze gevallen een uitkering toekennen om deze behoefte aan te vullen. Titel 17 gaat over het verstrekken levensonderhoud op grond van bloed- en aanverwantschap. De wettelijke maatstaven tot het verkrijgen van de partneralimentatie is geregeld in artikel 1:397 lid 1 BW, namelijk met de behoefte tot onderhoud en de draagkracht van de tot uitkering verplichte persoon. Hierover meer in paragraaf 2.2.

De bepalingen aangaande onderhoudsverplichtingen, kunnen ook voorkomen buiten een huwelijk. Artikel 1:80 b BW stelt dat een geregistreerd partnerschap gelijk wordt gesteld aan dat van een huwelijk. Zo zijn de bepalingen voor het ontbinden van het huwelijk, op grond van artikel 1:80d BW, ook van toepassing op een ontbinding van het geregistreerd partnerschap.

De alimentatiegerechtigde kan bij het ontbinden van het geregistreerd partnerschap op grond van artikel 1:80 e lid 1 BW, aanspraak maken op een bijdrage in het levensonderhoud zoals genoemd in artikel 1:157 BW. De bepalingen met betrekking tot het vaststellen van de partneralimentatie

¹² Rapport Expertgroep Alimentatienormen 2016, versie januari 2016, p. 9

zijn dus van toepassing bij ontbinding na het huwelijk als ontbinding na het geregistreerd partnerschap.

2.1.2 Vaststellen door de rechter en/of onderling

Voor het vaststellen van de partneralimentatie is de tussenkomst van de rechter niet altijd noodzakelijk. Partijen kunnen op grond van artikel 1:158 BW ervoor kiezen om onderling een alimentatieregeling te treffen. Dit kan door middel van een onderlinge overeenkomst.¹³ Het is verstandig om deze afspraken schriftelijk te laten vaststellen en desgewenst op grond van artikel 1:159 BW een niet-wijzigingsbeding in de overeenkomst te laten opnemen.¹⁴

In deze overeenkomst kunnen partijen een niet-wijzigingsbeding opnemen. Een niet-wijzigingsbeding is een bepaling in de overeenkomst waarin partijen overeenkomen dat de vastgestelde alimentatieregeling niet kan worden veranderd. Zijn de partijen het achteraf niet eens met het niet-wijzigingsbeding, dan moeten zij zich wenden tot de rechter.¹⁵ Op dat moment is het voor de rechter van belang 'wat partijen ten tijde van het sluiten van de overeenkomst voor ogen hadden'.¹⁶ Pas nadat een niet-wijzigingsbeding onredelijk bezwarend is verklaard, kan de alimentatie eventueel gewijzigd worden. Het doorbreken van een niet-wijzigingsbeding kan alleen in hoogst uitzonderlijke situaties.¹⁷

Komen partijen onderling niet tot een overeenkomst of is onderling overleg niet mogelijk, dan staat de weg naar de rechter nog open.¹⁸ De rechter kan op grond van artikel 1:157 lid 1 BW, bij een echtscheidingsbeschikking of bij een latere uitspraak een onderhoudsbijdrage aan de alimentatiegerechtigde toekennen. In de beschikking wordt de hoogte van de partneralimentatie en de duur van de betalingsverplichting opgenomen.

De rechter heeft in het vaststellen van de hoogte en de duur van de partneralimentatie een discretionaire bevoegdheid. Dat wil zeggen, dat de rechter partneralimentatie kan vastleggen, maar daartoe niet verplicht is.¹⁹ De rechter heeft een grote mate van vrijheid als het gaat om het vastleggen van een alimentatieregeling. Hij mag rekening houden met alles wat de alimentatieplichtige tot zijn of haar beschikking heeft en aanvoert.²⁰

2.2 De hoogte van de partneralimentatie

Partneralimentatie kan alleen worden vastgesteld als de alimentatiegerechtigde daadwerkelijk behoeftig is. De behoeftigheid wordt in dit geval bepaald, als de alimentatiegerechtigde niet volledig in zijn of haar eigen levensonderhoud kan voorzien.²¹ Men kan bijvoorbeeld wel behoefte hebben aan een financiële bijdrage, maar als er voldoende (financiële) draagkracht is om deze

¹³ Schenk 2015, p. 39, zie ook EB 2011/69, p. 186

¹⁴ EB 2011/69

¹⁵ Schenk 2015, p. 11

¹⁶ ECLI:NL:RBDOR:2010:BO8371

¹⁷ ECLI:NL:HR:1982:AC2703, NJ 1983, 81.

¹⁸ Schenk 2015, p. 11

¹⁹ Asser – de Boer 2010, nr. 620

²⁰ Schenk 2015, p. 46

²¹ Rapport Expertgroep Alimentatienormen 2016, versie januari 2016, p. 5

behoefte zelf op te vullen, dan is geen sprake van behoeftigheid.²² Zonder behoeftigheid dus ook geen partneralimentatie.

Zoals eerder al is aangegeven, wordt de partneralimentatie vastgesteld door de behoefte en de draagkracht met elkaar te vergelijken. Hieronder worden de twee termen verder uitgelegd.

Behoeft

Bij het bepalen van de behoefte, wordt gekeken naar het inkomen van partijen ten tijde van het huwelijk. Dit inkomen geeft een globaal overzicht van de welstand ten tijde van het huwelijk. Het bestaan van de behoefte hangt dus af van de individuele omstandigheden en zal per geval moeten worden bekeken.²³

Behoeft in het kader van partneralimentatie, is een financiële behoefte. Het kan wel zo zijn, dat de behoefte door de alimentatiegerechtigde zelf ingevuld kan worden omdat de niet-financiële factor werkervaring van toepassing is. Voor de eventuele vaststelling van partneralimentatie, is het dus noodzakelijk een onderscheid te maken in financiële factoren en niet-financiële factoren.

De financiële factoren

Indien de behoefte in geld wordt uitgedrukt, dan spreken we van een financiële factor. Bij het vaststellen van de hoogte van de partneralimentatie wordt uitgegaan van het feit dat partijen een minimum bestaan nodig hebben om in eigen levensonderhoud te kunnen voorzien.²⁴ Hier meer over bij het onderwerp van de draagkracht.

Bij het vaststellen van de partneralimentatie geldt dat een hoge behoefte aan partneralimentatie ontstaat indien partijen samen een hoog inkomen tijdens het huwelijk hadden, de huwelijksgelateerde welstand. De gedachte achter het vaststellen van de partneralimentatie is dat na het huwelijk de alimentatiegerechtigde deze welstand tot op zekere hoogte behoudt.²⁵

Als de alimentatiegerechtigde eigen vermogen heeft, kan van hem of haar worden verlangd dat hij of zij eerst inteert op het vermogen, alvorens bij de rechter een verzoek tot vaststelling van de partneralimentatie kan worden neergelegd.²⁶

De niet-financiële factoren

De niet-financiële factoren zijn middelen die de alimentatiegerechtigde tot zijn of haar beschikking heeft en invloed hebben op diens verdien capaciteit. Niet financiële factoren zijn bijvoorbeeld, de gezondheid van de alimentatiegerechtigde, het opleidingsniveau waar de alimentatiegerechtigde over beschikt en de tijd waarbij de alimentatiegerechtigde niet heeft kunnen deelnemen aan de arbeidsmarkt.

²² Rapport Expertgroep Alimentatienormen 2016, versie januari 2016, p. 9

²³ Rapport Expertgroep Alimentatienormen 2016, versie januari 2016, p. 5, zie ook HR 19 december 2003, NJ 2004, 140, r.o. 3.4

²⁴ Rapport Expertgroep Alimentatienormen 2016, versie januari 2016, p. 11-12

²⁵ ECLI:NL:GHSGR:2012:BW9396

²⁶ Rapport Expertgroep Alimentatienormen 2016, versie januari 2016, p. 9

Het zijn de behoeften die invloed uitoefenen op de verdien capaciteit van de alimentatiegerechtigde. Door een gebrek of tekortkoming aan een niet-financiële factor kan de verdien capaciteit van de alimentatiegerechtigde negatief beïnvloeden en zorgen voor een aanvullende financiële behoefte. De uitwerking van de financiële en niet-financiële factoren in de jurisprudentie zal in hoofdstuk 4 worden behandeld.

Het inkomen dat de alimentatiegerechtigde zelf kan verwerven, wordt op de behoefte in mindering gebracht. Deze situatie wordt ook wel uitgedrukt met verdien capaciteit of draagkracht. Uiteindelijk zal moeten blijken of met de verdien capaciteit van de alimentatiegerechtigde daadwerkelijk een aanvullende behoefte van het levensonderhoud nodig is.²⁷

Is er een positieve behoefte, dan heeft de alimentatiegerechtigde onvoldoende middelen om in eigen levensonderhoud te voorzien, is hij of zij dus behoeftig en heeft een aanvulling nodig als zijnde de partneralimentatie. Bij een negatieve behoefte, dan heeft de alimentatiegerechtigde zelf voldoende (financiële) middelen om in zijn of haar eigen levensonderhoud te voorzien en dan is een financiële aanvulling van de alimentatieplichtige niet nodig.²⁸

Draagkracht

Waar de behoefte betrekking heeft op de financiële aanvulling van de alimentatiegerechtigde, gaat de draagkracht over de mogelijkheid van de alimentatieplichtige om zelf in deze aanvulling te kunnen voorzien. De draagkracht is het vermogen dat de alimentatieplichtige overhoudt nadat zijn of haar inkomsten zijn verrekend met het bestaansminimum en relevante vaste lasten.²⁹

Dit bestaansminimum wordt vastgesteld op het bijstandsniveau. Het bijstandsniveau is vastgesteld, omdat de alimentatieplichtige zonder eigen middelen hetzelfde bedrag als uitkering zou hebben ontvangen om in het eigen levensonderhoud te voorzien.³⁰ Niet alle vaste lasten worden in de alimentatieberekening meegenomen. De nadruk wordt gelegd op 'relevant', zoals premie ZVW, aflossing op eventuele schulden, alimentatie voor een eerder partner of kinderen, en de noodzakelijke kosten ten behoeve van de herinrichting van een woning na de scheiding.³¹

De bijstandsnorm en de daarbij behorende vaste lasten wordt ook wel het draagkrachtloos inkomen genoemd. Dit is namelijk het deel van het inkomen dat geen draagkracht oplevert, de alimentatiegerechtigde heeft voor het vaststellen van de partneralimentatie geen aanspraak op het draagkrachtloos inkomen.³²

Het bedrag dat onder aan de streep overblijft is 'de vrije ruimte' of de draagkrachtruimte. De vrije ruimte is het vermogen wat in aanmerking komt voor alimentatie.³³ Is de vrije ruimte positief, dan heeft de alimentatieplichtige de mogelijkheid om alimentatie te betalen. Is de vrije ruimte negatief

²⁷ ECLI:NL:GHSGR:2010:BL1773, r.o. 6 en 7.

²⁸ Spalter 2013, p. 15-16

²⁹ Spalter 2013, p. 16

³⁰ Rapport Expertgroep Alimentatienormen 2016, versie januari 2016, p. 12

³¹ Spalter 2013, 48

³² Rapport Expertgroep Alimentatienormen 2016, versie januari 2016, p. 12

³³ Rapport Expertgroep Alimentatienormen 2016, versie januari 2016, p. 17

vermogen, dan komt de alimentatieplichtige te kort, dan heeft de alimentatieplichtige geen gelden meer om de partneralimentatie te kunnen betalen.

Dit heeft als gevolg dat de partneralimentatie op nihil wordt gesteld. De alimentatieplichtige heeft immers zijn of haar volledige vermogen nodig om zelf in zijn of haar eigen levensonderhoud te kunnen voorzien.³⁴

Het verrekenen van de behoefte en de draagkracht wordt een draagkrachtberekening genoemd.³⁵

Draagkrachtberekening

Als vaststaat dat de alimentatiegerechtigde een financiële behoefte heeft en de alimentatieplichtige heeft de draagkracht om de behoefte aan te vullen, dan kan de rechter een verplichting opleggen om partneralimentatie te gaan betalen. Komt uit de berekening dat de alimentatiegerechtigde niet behoeftig is, dan moet de alimentatieplichtige duidelijk maken dat zijn of haar financiële bijdrage niet nodig is.

Het is niet acceptabel dat de draagkracht van de alimentatiegerechtigde hoger ligt dan die van de alimentatieplichtige. Dat zou betekenen dat de alimentatiegerechtigde in verhouding meer te besteden heeft dan de alimentatieplichtige. De draagkrachtruimte van partijen worden met elkaar vergeleken door middel van een jus-vergelijking.

De jus-vergelijking moet ervoor zorgen dat de draagkrachtruimte tussen partijen ongeveer gelijk is. Het kan dus betekenen dat door deze vergelijking een correctie wordt aangebracht om de maximaal te betalen partneralimentatie.³⁶

De rechter maakt voor het bepalen van de hoogte van de partneralimentatie een eigen afweging op grond van de feiten en omstandigheden zoals deze aan hem zijn voorgelegd.³⁷

Tremanormen

Voor het berekenen van de hoogte van de partneralimentatie wordt gebruik gemaakt van de alimentatienormen oftewel de tremanormen. De tremanormen zijn opgesteld door de Nederlandse vereniging voor Rechtspraak, bestaande uit leden van de rechtelijke macht.³⁸ De tremanormen vormen een richtlijn en moeten worden gezien als een aanbeveling.³⁹

De behoefte van de alimentatiegerechtigde kan volgens een netto berekening of volgens een bruto berekening worden vastgesteld.⁴⁰ De standaard is het berekenen van een brutobedrag aan partneralimentatie. Hierbij moet de alimentatiegerechtigde nog belasting betalen over de alimentatie en de alimentatieplichtige heeft een aftrekpost in de belastingaangifte.⁴¹

³⁴ Spalter 2013, 48

³⁵ Rapport Expertgroep Alimentatienormen 2016, versie januari 2016, p. 17

³⁶ Rapport Expertgroep Alimentatienormen 2016, versie januari 2016, p. 17

³⁷ Schenk 2015, p. 46

³⁸ EB 2014/35

³⁹ Mourik 2012, p. 148, zie ook Rapport Expertgroep Alimentatienormen 2016, versie januari 2016, p. 3

⁴⁰ ECLI:NL:HOVDNH:BL1732, r.o. 6 en 7

⁴¹ Rapport Expertgroep Alimentatienormen 2016, versie januari 2016, p. 46

2.3 De duur van de partneralimentatie

In de wet worden twee termijnen genoemd als het gaat om de wettelijke duur van de alimentatieverplichting. De eerste termijn wordt genoemd in artikel 1:157 lid 6 BW, namelijk voor de duur van het huwelijk. Als het huwelijk korter heeft geduurd dan vijf jaar en het huwelijk kinderloos is gebleven, dan wordt de duur van het huwelijk als termijn aangehouden.

De tweede termijn wordt aangegeven in artikel 1:157 lid 4 BW, namelijk voor de duur van 12 jaar. De alimentatieverplichting duurt 12 jaar als het huwelijk langer heeft geduurd dan vijf jaar of op het moment dat uit het huwelijk kinderen zijn geboren.

De keuze van de wetgever om deze maximum termijnen te introduceren, hing samen met de zorg voor jonge kinderen. In het meest ongunstigste geval is het jongste kind, ten tijde van het huwelijk, net geboren. Na maximaal 12 jaar gaat het kind naar de middelbare school en heeft de alimentatiegerechtigde voldoende tijd gehad om voor de kinderen te zorgen en zich voor te bereiden om in het eigen levensonderhoud te gaan voorzien.⁴²

Voor huwelijken die korter hebben geduurd dan 5 jaar, en kinderloos zijn gebleven, is inmiddels vastgesteld dat de alimentatieverplichting tot maximaal de duur van het huwelijk kan worden opgelegd. De gedachte van de werkgroep is in dit geval dat de alimentatiegerechtigde weinig achterstand heeft opgelopen op de arbeidsmarkt en zo sneller kan instromen.⁴³

2.4 Einde van de partneralimentatie

De verplichting tot het betalen van de partneralimentatie, kan op drie manieren eindigen.⁴⁴

Als eerst op grond van artikel 1:157 lid 2 BW, door het overlijden van de alimentatieplichtige. In dit artikel wordt bepaald dat de rechter bij het vaststellen van de alimentatieverplichting, rekening kan houden met de behoefte van de alimentatiegerechtigde in het geval dat de alimentatieplichtige voor de gestelde termijn komt te overlijden.

Ten tweede op grond van artikel 1:160 BW, namelijk op het moment dat de alimentatiegerechtigde een affectieve relatie aangaat met een andere partner 'als het ware gehuwd te zijn'. Het uitgangspunt van dit wetsartikel is dat de alimentatiegerechtigde met zijn of haar nieuwe partner samenwoont, elkaar verzorgen en een gemeenschappelijke huishouding voeren.⁴⁵ Hier verwijst de rechter weer naar de verplichtingen tussen gehuwden en is het aan de nieuwe partner van de alimentatiegerechtigde om hem of haar financieel bij te staan.⁴⁶

Als laatste eindigt de alimentatieverplichting na het verstrijken van de onderling overeengekomen termijn of de wettelijk vastgestelde termijn. Hierin is wel een kanttekening te plaatsen. Partijen kunnen onderling een termijn afspreken of door de rechter een termijn voor de

⁴² Kamerstukken II, 1985-86, 19 295, nr.3, p.5-7

⁴³ Kamerstukken II, 1985-86, 19 295, nr 3 p.10. Dit wetsartikel heeft het over het vastzetten van een termijn en dat houdt in dat de duur van de alimentatieverplichting ook kan worden verlengd.

⁴⁴ <http://www.alimentatiewijzer.nl/alimentatieplicht-beeindigen.html>

⁴⁵ ECLI:NL:GHAMS:2014:4558, r.o. 4.3

⁴⁶ De verplichten tussen gehuwden is geregeld in artikel 1:81 BW, waar zij verplicht zijn elkaar hulp, bijstand en getrouwheid te verschaffen.

alimentatieverplichting laten vaststellen. Maar zolang de alimentatieregeling geen definitief karakter heeft, kan de alimentatiegerechtigde op grond van artikel 1:401 jo 1:157 lid 5 BW drie maanden voordat de termijn is verstreken een nieuw verzoek indienen tot wijziging van de duur van de alimentatieregeling.

2.5 Deelconclusie

De opdrachtgever hoeft met zijn cliënt niet altijd direct naar de rechter als het gaat om het vaststellen van de partneralimentatie. Het staat de cliënten immers vrij om met zijn of haar(toekomstige) ex-echtgenoot een overeenkomst te sluiten waarin de duur en de hoogte van de partneralimentatie vast te stellen. Als geen overeenstemming kan worden bereikt, dan kunnen partijen altijd nog naar de rechter. De rechter is hier gebonden aan wettelijke termijnen en dat zijn partijen onderling niet.

Voor een goede draagkrachtberekening moet de opdrachtgever met zijn cliënt nagaan of de alimentatiegerechtigde daadwerkelijk behoeftig is. Zonder behoeftigheid namelijk de grondslag tot het verkrijgen van partneralimentatie. Mocht deze behoeftigheid er toch zijn, dan doet de cliënt van de opdrachtgever er goed aan om alle relevante financiën aan de opdrachtgever te overhandigen. Hoe meer draagkrachtloos inkomen kan worden vastgesteld, hoe minder draagkracht er overblijft om in de behoefte van de alimentatiegerechtigde te kunnen voorzien.

De meest voor de hand liggende gronden voor het beëindigen is het aantonen dat de alimentatiegerechtigde een affectieve relatie heeft met een nieuwe partner. Hierin moet de opdrachtgever met de alimentatieplichtige toch oppassen. Het simpelweg hebben van een nieuwe relatie is niet voldoende om de alimentatieverplichting te beëindigen. De alimentatiegerechtigde moet aantoonbaar samenwonen met de nieuwe partner. Een betere weg is wettelijk de alimentatieverplichting te limiteren of te beperken.

Hoofdstuk 3 Het limiteren van de duur van de partneralimentatie

Introductie

In het vorige hoofdstuk is duidelijk geworden welke wettelijke bepalingen de opdrachtgever nodig heeft om de partneralimentatie vast te laten stellen; namelijk de behoefte van de alimentatiegerechtigde en de draagkracht van de alimentatieplichtige.

Hoofdstuk drie begint bij de wetsgeschiedenis en legt uit hoe de limitering van de partneralimentatie in de wet terecht is gekomen en met welk doel de wetgever voor ogen had. Paragraaf 2 gaat over de wettelijke bepaling van het limiteren. Wat staat in de wet geschreven en hoe moeten deze wetsbepalingen worden gelezen. Wat de zware vereisten zijn voor de stelplicht en de motivatieplicht, wordt in paragraaf 3 besproken. De verschillen tussen het limiteren, de periodieke verlaging en de nihilstelling van de partneralimentatie worden besproken in paragraaf 4. Het hoofdstuk eindigt met een tussentijdse conclusie.

3.1 De wetsgeschiedenis van het limiteren

Tot 1971 speelde bij het bepalen van de partneralimentatie de schuldvraag een belangrijke rol. Een partner die overspel had gepleegd, vreemd ging, moest rekening houden met de mogelijkheid hij of zij minder tot geen partneralimentatie zou ontvangen. Allen degene die zich schuldig had gemaakt aan de totstandkoming van de echtscheiding kon een alimentatieplicht op worden gelegd.⁴⁷

In 1971 is voor het eerst de alimentatieverplichting losgekoppeld aan de schuldvraag. De alimentatieverplichting werd vanaf dat moment niet meer gezien als een vergoeding voor onrecht, het vreemdgaan, aan de andere echtgenoot. De alimentatie werd gezien als een afhankelijkheid van de behoefte van de alimentatiegerechtigde enerzijds en de draagkracht van de alimentatieplichtige anderzijds.⁴⁸

In 1971 is eveneens voor het eerst een wetsvoorstel ingediend, waarin de levenslange verplichting tot het betalen van partneralimentatie wordt doorbroken. Onder bepaalde voorwaarden kon de alimentatiegerechtigde een termijn laten vaststellen op de alimentatieverplichting.⁴⁹

Omdat binnen de rechtspraak nog geen richtlijnen en handvaten voor een limiteringsverzoek bekend waren, heeft de wetgever in 1979 een werkgroep opgesteld die onderzoek moesten doen naar de limitering van de duur van de partneralimentatie, de Interdepartementale Werkgroep Limitering Alimentatie.⁵⁰

⁴⁷ Kamerstukken II, 1985-86, 19295, nr. 3, p. 5

⁴⁸ Kamerstukken II, 1985-96, 19295, nr. 3, p. 5

⁴⁹ Janssen, 2013, p. 4

⁵⁰ Kamerstukken II, 1978-79, 11860, nr. 8, p. 3

De bedoeling van deze werkgroep was te onderzoeken welke termijnen in de wet kunnen worden opgenomen om met artikel 1:157 lid 3 BW de partneralimentatie verder te limiteren.⁵¹ Dit betekent dus dat voor die periode de wettelijke termijnen, die in hoofdstuk 2 zijn besproken, nog niet bestonden en dat de rechter zelf een termijn moest stellen voor de duur van de alimentatieverplichting.

In 1981 is door de werkgroep een rapport 'Grenzen aan de limiteringsduur', uitgebracht met daarin de verschillende limiteringsmogelijkheden en de financiële gevolgen daarvan. De werk heeft enkele gronden onderzocht die zij belangrijk vonden om te bepalen of limitering in die situaties op z'n plaats is. Het gaat in het rapport om de volgende gronden: gewenning inkomensnorm vanuit het huwelijk, verzorging en opvoeding van de uit het huwelijk geboren kinderen en de achterstand van de alimentatiegerechtigde op de arbeidsmarkt.

De uiteindelijke conclusie van de werkgroep is dat een alimentatietermijn 12 jaar, vanaf het moment van inschrijving in de registers, redelijk word geacht. Indien in de huwelijkse voorwaarden geen bijzondere termijnen zijn opgenomen, moest de rechter zich aan de wettelijke termijn van 12 jaar houden.⁵²

In 1985 wordt een nieuw wetsvoorstel ingediend die ervoor moet zorgen dat de duur van de alimentatieverplichting verder wordt gelimiteerd. Dit voorstel biedt, 14 jaar nadat artikel 157 lid 3 BW tot stand is gekomen, als aanvulling op de limiteringsmogelijkheden. In dit voorstel wordt naast de 12 jaar, die de werkgroep in 1981 heeft bepleit, ook een termijn van 5 jaar genoemd.⁵³

Bij huwelijken langer dan vijf jaar en/of als uit dat huwelijk kinderen zijn geboren dan, moest volgens de wetgever, door de rechter een termijn van 12 jaar worden gehanteerd. Voor huwelijk korter dan 5 jaar en als uit deze huwelijken geen kinderen zijn geboren, dan kan de rechter een alimentatieverplichting voor de duur van het huwelijk opleggen. De redenen, zoals de 12 jaar dat een kind nodig heeft om naar de middelbare school te gaan, zijn reeds in hoofdstuk 2 besproken.

Het belangrijkste uitgangspunt voor het voorstel in 1985, is dat het causale verband tussen het huwelijk en de behoefte van de alimentatiegerechtigde na een aantal jaar zwakker wordt en daarmee ook de betalingsverplichting van de alimentatieplichtige.⁵⁴ Met andere woorden, hoe langer de periode na de verbreking van het huwelijk, hoe minder partijen afhankelijk van elkaar moeten zijn.

De 'huwelijksgelateerde behoefte zal na tijdsverloop uitwerken.⁵⁵ Enkel het feit dat de alimentatiegerechtigde in de loop der tijd nog niet in zijn hof haar eigen levensonderhoud kan voorzien, kan niet meer aan het huwelijk worden toegekend. Het kan een gevolg zijn vanuit andere (maatschappelijke) omstandigheden, bijvoorbeeld zoals het niet kunnen vinden van een baan op de arbeidsmarkt.⁵⁶

⁵¹ Kamerstukken II, 1978-79, 11 860, nr. 8, p. 3-4

⁵² Janssen 2013, p. 7

⁵³ Janssen 2013, p. 8-9

⁵⁴ Kamerstukken II, 1985-86, 19 295, nr. 3, p. 2

⁵⁵ Kamerstukken II, 1985-86, 19 295, nr. 3, p. 6

⁵⁶ Kamerstukken II, 1985-86, 19 295, nr. 3, p. 6

Op 1 juli 1994 wordt het wetsvoorstel aangenomen.⁵⁷ Met het aannemen van dit wetsvoorstel zijn de artikelen 1:157 lid 4 BW, als niets anders is vastgesteld of kinderen uit het huwelijk geboren zijn, dan geldt de termijn van 12 jaar, en artikel 1:157 lid 6 BW, voor de duur van het huwelijk, een feit geworden.

3.2 Wettelijke bepalingen limiteren van de partneralimentatie

Het limiteren van de duur van de partneralimentatie is opgenomen in de Wet Limitering van de partneralimentatie (WLA), welke bestaat uit 3 artikelen. Twee artikelen geven alleen aan dat een aantal wijzigingen in andere wet- en regelgeving zijn opgenomen en het laatste artikel gaat over de overgangsregeling.

De alimentatieverplichtingen die voor de wetswijziging van 1 juli 1994 gelden, zijn van levenslange duur. Aan de alimentatieverplichting voor 1994 zit geen limiet en daarmee eindigt de alimentatieverplichting niet. Pas na 1 juli 1994 zijn de in het vorige paragraaf genoemde termijn van 'de duur van het huwelijk' en van '12 jaar' in werking getreden en voor 1 juli 1994 gelden deze termijnen niet.

Het belangrijke is dat de wetgever in artikel 3 WLA doorgaat in de resultaten die uit het onderzoek 'Grenzen aan de limiteringsduur', namelijk dat de rechter de limitering toetst op de in lid 2 genoemde gronden: de leeftijd van de alimentatiegerechtigde, of uit dit huwelijk kinderen zijn geboren, de duur van het huwelijk en hoe dit de verdien capaciteit van partijen heeft beïnvloed en als laatste de omstandigheid dat de alimentatiegerechtigde geen recht heeft op uitbetaling van een deel van het ouderdomspensioen van de alimentatieplichtige.⁵⁸

De WLA, tezamen met artikel 1:157 lid 3 tot en met 6 BW, vormen samen de wettelijke bepalingen voor het limiteren van de duur van de partneralimentatie. De artikelen in het burgerlijk wetboek geven aan welke termijnen de opdrachtgever in acht moet nemen als het gaat om de limiteringsmogelijkheden en artikel 3 WLA vormt de basis van de gronden die de rechter toetst als hem een limiteringsverzoek voor ogen komt.

De rechter *kan* op grond van artikel 1:157 lid 5 BW, de in lid 3 en 6, genoemde termijnen limiteren, zulks op verzoek van de alimentatieplichtige. De rechter is hiertoe niet verplicht en mag niet ambtshalve bepalen dat de alimentatie wordt gelimiteerd als één der partijen hier niet specifiek om vraagt.⁵⁹

3.3 De stelplicht en de motivatieplicht

In hoofdstuk 1 is aangegeven dat de rechter zware eisen stelt aan de stelplicht van de alimentatiegerechtigde. Tevens worden er zware eisen gesteld aan de motivatieplicht van de rechter als het gaat om toewijzingen van het limiteringsverzoek. Dit heeft te maken met het vrijwel definitieve karakter van het limiteringsverzoek.⁶⁰

⁵⁷ Stb. 1994, 365

⁵⁸ Paragraaf 3.1 geeft kort aan waar dit onderzoek over gaat.

⁵⁹ Woelki & Burri 2015, p. 55, zie ook Janssen 2013, p. 21

⁶⁰ Janssen 2013, p. 19

Voor de opdrachtgever is het van belang om te weten aan welke eisen zij moet voldoen als het gaat om de stelplicht. Zonder te weten waar de eisen in de stelplicht liggen, is de kans dat de rechter positief reageert op het limiteringsverzoek erg klein. De Hoge Raad heeft in de loop der jaren een aantal uitspraken gedaan die samen aangeven waar de stelplicht van de alimentatieplichtige aan moet voldoen.

“Het enkel stellen dat de alimentatiegerechtigde na de echtscheiding de kans heeft gehad om door arbeid inkomsten te verwerven en daardoor, naarmate de kinderen minder zorg behoeften, in het eigen onderhoud te voorzien, is niet voldoende. De alimentatieplichtige moet gemotiveerd stellen dat het niet vinden van werk aan de alimentatiegerechtigde te wijten is. Er moet worden gemotiveerd dat met voldoende zekerheid vaststaat dat de alimentatiegerechtigde een geschikte opleiding dan wel passend arbeid had kunnen vinden welke vanuit de woonplaats voldoende bereikbaar waren. Tevens moet worden aangetoond in hoeverre destijds, gelet op de maatschappelijke opvatting geleverd on worden dat de alimentatiegerechtigde van deze mogelijkheid gebruik maakte en of de alimentatiegerechtigde bereid is om weer te werken, maar ook of daartoe de gelegenheid heeft bestaan. In de beschikking van de rechter moeten de betrokkenen omstandigheden die aanleiding geven tot limitering worden gemotiveerd. Tevens moet uit de beschikking voldoende blijken dat het niet kunnen vinden van werk verwijtbaar is. De overwegingen van de rechter bij het gebruikmaken van de limiteringsbevoegdheid kunnen van financiële en niet-financiële aard zijn.”⁶¹

Met andere woorden zal alimentatieplichtige dus, volgens bovengenoemd stuk, moeten aantonen dat het te wijten is aan de alimentatiegerechtigde, dat deze zich, met de voor hem of haar beschikbare middelen, niet voldoende inspant om volledig in zijn of haar eigen levensonderhoud te voorzien.^{62 63}

Uit hoofdstuk 2 is reeds gebleken dat bij het vaststellen van de verdien capaciteit voor de partneralimentatie zowel de financiële als de niet-financiële gronden moeten worden meegewogen. Uit bovengenoemd stuk blijkt dat hetzelfde geldt voor een limiteringsverzoek, namelijk dat de rechter onder andere moet meewegen de opleidingsmogelijkheden en de gelegenheid die de alimentatiegerechtigde heeft om deel te nemen aan de arbeidsmarkt.⁶⁴

De opdrachtgever en de alimentatieplichtige zullen bij een limiteringsverzoek onweerlegbaar moeten gaan aantonen dat deze mogelijkheden er zijn, maar niet volledig worden benut door de alimentatiegerechtigde.

Naast de stelplicht van de alimentatieplichtige is bij de procedure ook de motivatieplicht van de rechter belangrijk. Zoals in de samenvatting van de stelplicht al naar voren is gekomen, moet de rechter in de beschikking “de omstandigheden die aanleiding geven tot limitering worden

⁶¹ Jansen 2013, p. 21

⁶² HR 11 juni 1982, NJ1983, 595, r.o. 3.1

⁶³ HR 19 januari 2001, NJ2001, 274, r.o. 3.2

⁶⁴ ECLI:NL:RBDHA:2015:14206

gemotiveerd”.⁶⁵ De motivatieplicht ligt dus alleen in de weg van de toewijzing van de limitering en niet als de rechter het verzoek gaat afwijzen. De rechters moeten voldoende aan de volgende eisen:

*“De beslissing tot beëindiging van de alimentatieverplichting met uitsluiting van verlenging van de termijn, wordt gehonoreerd, zodat aan de alimentatieverplichting definitief een einde komt, althans heel spoedig, dient aan hoge eisen te voldoen. De hoge motiveringseisen brengen met zich mee, dat de rechter nadrukkelijk en meer uitgewerkt met aangeven welke omstandigheden hij in aanmerking heeft genomen en hoe hij de omstandigheden in de afweging heeft betrokken. Alle relevante omstandigheden van het geval, zowel die aan de zijde van de alimentatiegerechtigde als die aan de zijde van de alimentatieplichtige in aanmerkingen dienen te worden genomen en in onderling verband moeten worden gewogen. Tot relevante omstandigheden aan de zijde van de alimentatieplichtige mede diens draagkracht behoort.”*⁶⁶

Uit bovengenoemd stuk wordt specifiek de omstandigheden die behoren tot de draagkracht - verdien capaciteit - van de alimentatieplichtige genoemd. Hoe deze omstandigheden worden getoetst en waar voor de rechter de voorkeur ligt, dat is aan de rechter om in elke zaak te oordelen.⁶⁷

Als gevolg van de strenge eisen die aan de limitering worden gesteld en de onmogelijkheid van de rechter om ambtshalve van de maximumtermijn af te wijken, is dat in de praktijk terughoudend gebruik wordt gemaakt van een limitering van de duur van de partneralimentatie.⁶⁸

3.4 Het verschil tussen limiteren, periodieke verlaging en nihilstelling

Het onderzoek richt zich primair tot het limiteringsverzoek, maar als subsidiair verzoek kan ook een periodieke verlaging of nihilstelling van de partneralimentatie in de procedure worden gebracht. Hier worden de verschillen uitgelegd en waar daarna de mogelijkheden van het verleggen van de drie punten wordt besproken.

De rechtsmogelijkheden met elkaar vergeleken

Als eerst dient de limitering niet te worden verward met een periodieke verlaging of nihilstelling. Limitering van de alimentatieverplichting heeft in beginsel een definitief karakter, zulks is al aangegeven in paragraaf 3.2.

Dit houdt in dat na de door de rechter gestelde termijn de alimentatieverplichting niet zomaar kan worden verlengd. Het definitieve karakter ontleend zich niet zomaar aan deze mogelijkheid. Als de alimentatieplichtige de rechter kan overtuigen dat limitering op zijn plaats is, dan kunnen partijen ervan uit gaan dat na de gestelde termijn de alimentatieverplichting ophoudt te bestaan.

Met een periodieke verlaging van de partneralimentatie, daar vraagt de alimentatieplichtige aan de rechter om de alimentatieverplichting per periode naar beneden te stellen. Artikel 1:402 lid 2 BW, geeft aan dat bij het vaststellen van een periode, rekening moet worden gehouden met een termijn van wekelijks, maandelijks of driemaandelijks. De rechter kan dus, bij toewijzing van de

⁶⁵ De tweede voorlaatste zin

⁶⁶ Janssen 2013, p. 21-22

⁶⁷ ECLI:NL:HR:2010:BN9456, r.o. 8

⁶⁸ Spalter 2013, p. 19

periodieke verlaging, ervoor kiezen om de alimentatieverplichting met bijvoorbeeld € 250,00, per driemaandelijks te verlagen tot het moment dat de alimentatietermijn is verstreken danwel op nihil is gesteld.

Bij nihilstelling, nihil = nul, wordt de alimentatieverplichting van de alimentatiegerechtigde eerder op nul gezegd, dan de wettelijke vastgestelde termijn aangeeft. De rechter kan bij een toewijzing van de nihilstelling de alimentatieverplichting beperken tot drie jaar en dan op nihil stellen. Indien partijen langer dan drie jaar zijn gehuwd en/of uit het huwelijk kinderen zijn geboren, dan is de wettelijke vastgestelde termijn langer dan drie jaar. Bij de nihilstelling verdwijnt de betalingsverplichting niet en de wettelijke termijn blijft in stand. De betalingsverplichting komt alleen na drie jaar op nul te staan en dan hoeft de alimentatieplichtige de resterende periode geen gelden over te maken aan de alimentatieplichtige.

De periodieke verlaging als de nihilstelling hebben niet het definitieve karakter als bij een limitering, de wettelijke termijn wordt immers niet ingekort zoals dat bij de limitering wel het geval is. Doordat beide geen definitief karakter hebben, worden minder hoge eisen gesteld aan de bewijslast en de stelplicht.⁶⁹ Partijen kunnen op grond van artikel 1:401 lid 2 BW, voor het einde van door de rechter vastgestelde termijn een verzoek tot verlenging van de alimentatieverplichting indienen, welke niet zomaar het geval in bij een limiteringsverzoek.

Wijziging en verlenging van de alimentatieverplichting

De periodieke verlaging van de partneralimentatie en nihilstelling hebben, in tegenstelling tot de limitering, geen definitief karakter. Dat houdt in dat bij vaststelling van een periodieke verlaging of een nihilstelling, één van de partijen op grond van artikel 1:157 lid 5 BW jo. 1:401 lid 2 BW, om een wijziging van de alimentatieverplichting kan worden gevraagd. Dit verzoek moet, volgens hetzelfde artikel, uiterlijk binnen drie maanden na het einde van de alimentatieverplichting bij de rechter kan worden ingediend. Een wijziging kan zowel een verlenging van de partneralimentatie zijn als een verlaging van de hoogte van de financiële bijdrage.

De voorwaarde voor een wijziging van de alimentatieverplichting wordt genoemd in artikel 1:401 lid 2 BW dat door een wijziging in de omstandigheden het niet binnen de maatstaven van redelijkheid en billijkheid van de alimentatieplichtige mag worden verwacht dat de vastgestelde alimentatieregeling in stand blijft. Bijvoorbeeld als de alimentatieplichtige werkeloos is geworden en naar verwachting niet op lange termijn op hetzelfde niveau, met hetzelfde arbeidsloon, verwacht deel te nemen op de arbeidsmarkt.⁷⁰ In dit geval kan de alimentatieplichtige een nieuw verzoek indienen bij de rechter en vragen om een verlaging of nihilstelling van de partneralimentatie.

Dit kan zelfs betekenen dat de alimentatieplichtige op grond van artikel 1:157 lid 5 en 6 BW een langere alimentatieverplichting verplichting opgelegd krijgt, dan de wettelijke termijnen die in de wet worden genoemd.

In paragraaf 3.3 is aangegeven dat een limiteringsverzoek *vrijwel* een definitief karakter heeft. Dit definitieve karakter ontleend zich uit artikel 3 lid 3 WLA, dat bij vaststelling van een termijn tot het

⁶⁹ Spalter 2013, p. 19

⁷⁰ ECLI:NL:GHSGR:2009:BK1697, r.o. 7

betalen van een alimentatieverplichting, dit niet bij een latere gerechtelijke uitspraak kan worden gewijzigd of beëindigd.

De uitzondering van het definitieve karakter wordt omschreven in artikel 3 lid 2 WLA jo 1:401 lid 1:157 lid 3 BW en 1:401 lid 2 en 4 BW, namelijk dat niet aan de maatstaven van redelijkheid en billijkheid kan worden verwacht dat de gestelde termijn in stand blijft.⁷¹

Indien de alimentatiegerechtigde een verzoek tot verlening van de gelimiteerde partneralimentatie indient, dan zal deze alles heeft gedaan om volledig in zijn of haar levensonderhoud kan voorzien, maar dat dit niet gelukt is. Het moet aantoonbaar zijn dat het aan hem of haar niet te verwijten valt dat hij of zij onvoldoende verdien capaciteit heeft om volledig in zijn of haar levensonderhoud te voorzien.⁷²

In zekere zin kan worden gezegd dat in de verlengingsprocedure net zulke zware eisen worden gesteld als in de limiteringsprocedure. In dit geval moet de alimentatiegerechtigde aantonen waarom het hem of haar niet gelukt is om binnen de gestelde termijn volledig in zijn of haar levensonderhoud kan voorzien en de rechter zal moeten motiveren waarom deze ervoor kiest om het definitieve karakter te doorbreken.

3.5 Tussentijdse conclusie

De intentie van het limiteren van de partneralimentatie is het motiveren om de alimentatiegerechtigde om na het huwelijk in verloop van tijd volledig aan de arbeidsmarkt deel te laten nemen. De opdrachtgever en daarmee de alimentatieplichtige, moeten kunnen stellen dat de alimentatiegerechtigde over voldoende middelen beschikt dat hij of zij binnen de verzochte termijn daartoe in staat is.

De zware eisen die de stelplicht met zich meebrengt, maakt het voor de opdrachtgever lastig om een toewijzing van de limitering van de duur van de partneralimentatie te krijgen. Als de alimentatiegerechtigde voldoende gronden kan weerleggen, dan wijst de rechter het limiteringsverzoek af. De opdrachtgever zal dus bij elke procedure met de alimentatieplichtige alle gronden moeten doornemen en kijken of van te voren kan worden vastgesteld of voldoende bewijs te vinden is voordat de grond in de procedure wordt gebracht.

Naast de limiteringsverzoek is het zeker raadzaam dat de opdrachtgever altijd een subsidiair verzoek tot periodieke verlaging of nihilstelling van de partneralimentatie in de procedure op te nemen. Door de minder zware eisen en het niet definitieve karakter van de subsidiaire verzoeken, kan de rechter kiezen voor de andere mogelijkheden kiezen. Bij ingrijpende financiële wijzigingen kunnen zowel de alimentatiegerechtigde als de alimentatieplichtige na het vaststellen van de alimentatieverplichting makkelijker om een wijziging verzoeken als bij een limiteringsverzoek.

De opdrachtgever moet rekening houden dat bij een limiteringsverzoek een verzoek tot verlenging van de duur kan worden ingediend. Dit is erg lastig omdat de alimentatiegerechtigde zal moeten aantonen dat hij of zij binnen de gestelde termijn niet volledig in zijn of haar eigen levensonderhoud

⁷¹ ECLI:NL:GHDHA:2015:3767, r.o. 7

⁷² ECLI:NL:RBDHA:2015:3122

kan voorzien. Echt definitief is 'het definitieve' karakter dus niet. Maar zodra de rechter de duur van de partneralimentatie heeft gelimiteerd, is het nu aan de alimentatieplichtige om te voldoen aan de zware stelplicht.

Hoofdstuk 4 De gronden in een procedure tot limitering van de duur van de partneralimentatie

Introductie

De vorige hoofdstukken waren een weergave van de mogelijkheden zoals ze in de wet staan beschreven. In dit hoofdstuk wordt gekeken hoe de rechter kijkt naar de 10 gronden die in hoofdstuk 1 zijn genoemd. In paragraaf 1 wordt kort het jurisprudentieonderzoek nogmaals uitgelegd en in de daaropvolgende paragraaf worden de bevindingen van alle gronden besproken. Het hoofdstuk eindigt in paragraaf 3 met een deelconclusie.

4.1 Het onderzoek

In hoofdstuk 1 zijn tien gronden genoemd die voor dit onderzoek verder worden onderzocht.⁷³ Deze gronden zijn: het opleidingsniveau van de alimentatiegerechtigde, de duur van het huwelijk de lotsverbondenheid, het aanwezige vermogen, werkervaring van de alimentatiegerechtigde, de gezondheid van de alimentatiegerechtigde, de leeftijd en de zorgverdeling van de kinderen, de kennis van de Nederlandse taal en de tijd dat de alimentatiegerechtigde niet heeft kunnen deelnemen aan de arbeidsmarkt. Deze gronden komen –zoals eerder vermeldt- voort uit een klein juridisch onderzoek naar 15 uitspraken. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van 43 rechtelijke uitspraken, om zo een completer beeld van de waarde van de gronden te kunnen geven.

Het doel van dit onderzoek is dat de opdrachtgever beter kan inschatten wat de beste argumenten zijn in een procedure tot limitering van de duur van de partneralimentatie. Met het jurisprudentieonderzoek is het de bedoeling dat helder wordt gemaakt op welke gronden de opdrachtgever de nadruk moet leggen en welke gronden weinig bijdragen aan de kans op succes van een toewijzing op het limiteringsverzoek.

In het licht van het voorgaande, is van belang dat deelvraag 4 ook wordt beantwoordt. Deelvraag 4 gaat over de subsidiaire verzoeken. Omdat de subsidiaire verzoeken in de matrix zijn opgenomen, is besloten om dit punt ook in het hoofdstuk op te nemen. Voor de deelconclusie die in paragraaf 3 wordt getrokken, is de matrix de belangrijkste spil. Alle uitkomsten zullen dan ook worden meegewogen voor deze deelconclusie, ook als dit betrekking heeft op de subsidiaire verzoeken.

4.2 De gronden in een limiteringsprocedure

In de vorige paragraaf zijn de gronden aangegeven die van belang zijn bij een procedure tot limitering van de duur van de partneralimentatie. Sommige gronden zullen zwaarder wegen dan andere. Hieronder worden de bevindingen van elke grond individueel besproken.

⁷³ Bij de verantwoording van de beantwoording van de tweede deelvraag zijn de gronden opgesomd.

4.2.1 Limitering en subsidiair (B en C)

In de hieronder aangegeven tabel, staat een + voor een toewijzing en een – voor een afwijzing. Staat geen subsidiair verzoek in de tabel vermeld, dan is dit niet in de procedure ingebracht. Voor de subsidiaire verzoeken is niet gekeken welke van de twee mogelijkheden (limitering van de duur of nihilstelling) in de procedure is gebracht, maar of het überhaupt zinvol is om een dergelijk verzoek in te dienen.

Limitering / subsidiair	+ Limitering	+ limitering / + subsidiair	+ limitering /- subsidiair	- limitering	-limitering / + subsidiair	- limitering /- subsidiair	Totaal
Aantal zaken	7	6	1	19	7	4	43
Percentage (x/43*100)	16 %	14 %	2 %	44 %	16 %	9 %	101 %
Zaaknummer	5, 7, 17, 34, 37, 38 en 43	4, 11, 15, 24, 39 en 40	23	1, 2, 3, 6, 10, 12, 13, 16, 19, 20, 21, 26, 28, 31, 32, 36, 41 en 42	8, 18, 22, 25, 29 en 30	9, 14, 27 en 35	

Als eerst wordt gekeken naar de limiteringsverzoeken zodat deze kunnen worden vergeleken met de subsidiaire verzoeken.

Als de zaken als geheel worden bekeken en geen onderscheid wordt gemaakt tussen de limiteringsverzoeken en subsidiaire verzoeken – waarin dus zowel een limitering - als subsidiair verzoek wordt gedaan, dan heeft de opdrachtgever in (20 zaken) 46 % van de zaken kans dat de rechter enige vorm van beperking van de partneralimentatie toewijst.

Met betrekking tot alleen de limiteringsverzoeken; daarvan staat vast dat de rechter een limiteringsverzoek tot op heden vaker afwijst dan toewijst. In 67 % van de zaken wordt het limiteringsverzoek afgewezen. Hieruit valt te concluderen dat de opdrachtgever rekening moet houden dat een reële kans bestaat dat het limiteringsverzoek wordt afgewezen. Op grond waarvan een limiteringsverzoek wordt afgewezen, zal uit de overige paragrafen moeten blijken.

Vervolgens wordt alleen gekeken naar de subsidiaire verzoeken. De advocaten hebben in 15 zaken een subsidiair verzoek ingediend. In (11 zaken) 73 % van de gevallen wordt het subsidiaire verzoek toegewezen. Als 73 % van de subsidiaire verzoeken leiden tot een toewijzing van enige vorm van beperking van de partneralimentatie, dan bevestigt dit dat het voor de opdrachtgever dat het indienen van een subsidiair verzoek zinvol kan zijn, zeker als in sommige gevallen naast de subsidiaire verzoeken ook het limiteringsverzoek wordt toegewezen.

Alle punten samengevat, dan heeft de opdrachtgever 34% kans op een toewijzing van het limiteringsverzoek 73% kans dat een subsidiair verzoek wordt toegewezen en 46% kans dat een beperking van de alimentatieduur wordt toegewezen.

Op voorhand kan niet worden gesteld dat een limiteringsverzoek per definitie onsuccesvol zal zijn, maar uit de voorgaand percentages blijkt dat de rechter sneller over zal gaan tot toewijzen van een

subsidiair verzoek tot beperking van de alimentatie in periode of bedrag, dan tot het toewijzen van de limitering van de duur van de alimentatie.

4.2.2 De duur van het huwelijk (A)

Wettelijke termijn	12 jaar	Duur van het huwelijk	Wordt niet besproken	Totaal
Aantal zaken	37	4	2	43
Percentage (X/43 * 100)	86 %	9 %	5 %	100%
Zaaknummer	1, 4, 7, 8, 10 t/m 16 en 18 t/m 43	2, 3, 9 en 17	5 en 6	

Onderzocht is in welke gevallen een verzoek tot limitering van de duur van de partneralimentatie wordt ingediend. Uit de onderzochte uitspraken volgt dat een verzoek tot limitering wordt alleen wordt ingediend wanneer de duur van de alimentatieverplichting de wettelijk vastgestelde termijn van 12 jaar is. Deze termijn is van toepassing als het huwelijk vijf jaar of langer heeft geduurd, of wanneer er kinderen uit het huwelijk geboren zijn.

In het onderzoek is in 37 zaken sprake van de termijn van 12 jaar. In (15 zaken) 40% van de gevallen is het limiteringsverzoek toegewezen. In de overige vier zaken, waarbij de wettelijke termijn is vastgesteld op de duur van het huwelijk, wordt in slechts 1 zaak (nr. 17) het limiteringsverzoek toegewezen omdat de vrouw zich dusdanig grievend heeft gedragen dat limitering van de alimentatie het gevolg is. De twee zaken (nrs. 5 en 6) waarin in de procedure de duur van het huwelijk niet is besproken, is hier buiten beschouwing worden gelaten.

Opvallend is dat de rechter sneller een limitering van de duur van de partneralimentatie toewijst op de wettelijke termijn zelf. In de zaken (nrs. 5, 7, 16, 38, 39 en 43) waarbij het (kinderloze) huwelijk tussen de 5 – 6 jaar heeft geduurd, wordt de duur gelimiteerd tot vijf jaar. In één zaak (nr. 34) wordt de wettelijke termijn op 12 jaar gezet.

Op het moment dat de rechter de partneralimentatie limiteert (nrs. 5, 7, 19, 38, 39 en 43) naar de duur van 5 jaar in plaats van de eigenlijk toepasselijke 12 jaren, dan heeft het huwelijk meestal rondom de vijf jaar geduurd, en heeft de alimentatiegerechtigde een hoge opleiding genoten, voldoende werkervaring en is in staat om op korte termijn volledig in zijn of haar eigen levensonderhoud te kunnen voorzien. In deze zaken vind de rechter het niet redelijk dat de alimentatieplichtige aan de wettelijke termijn van 12 jaar wordt gehouden. Hoewel de rechter de alimentatieduur dus maximaal 12 jaar is, ziet de rechter onder bepaalde omstandigheden de mogelijkheid om tot 5 jaar te beperken.

4.2.3 Lotsverbondenheid (D)

Vertroebeling	Mishandeling	Vernieling	Persoonlijk kwetsend gedrag	Bedreiging	Affectieve relatie	Verduistering
Zaken	2	2	1	1	6	2
Percentage (X/21*100)	10 %	10 %	5 %	5%	29%	10 %
Zaaknummer	3 en 12	13 en 35	40	12 en 15	14, 19, 20, 22, 29 en 39	13 en 30

Afgenomen naarmate de tijd verstrijkt	Intimidatie	Laster	Misleiding	Diefstal	Buitenechtelijke relatie	Valse aangifte
4	2	2	2	3	3	2
19%	10%	10%	10%	14%	14%	10 %
11, 16, 19, 24	12, 30	14, 30	17, 28	17, 28 en 30	25, 30, 33	13, 14

In 21 zaken heeft de alimentatieplichtige ingebracht dat de duur van de partneralimentatie kan worden gelimiteerd op grond van vertroebeling van de lotsverbondenheid.⁷⁴ In elke beschikking waarin de lotsverbondenheid wordt betwist, worden meerdere verwijten naar de alimentatiegerechtigde geuit. Uit de wetsgeschiedenis van de limitering is al gebleken dat de wetgever geen onbeperkte lotsverbondenheid voor ogen had.⁷⁵ Als de alimentatieplichtige slaagt aan te tonen dat de lotsverbondenheid niet meer bestaat, dan kan de rechter ervoor kiezen om de partneralimentatie te beperken of te limiteren.

In de onderzochte procedures worden onder andere de volgende gronden aangevoerd om de vertroebeling aan te tonen: de verstreken tijd sinds de echtscheiding, stalking, bedreiging, vernieling, verduistering, diefstal en het aangaan van buitenechtelijke relaties.

In de 21 zaken waar de lotsverbondenheid als reden voor limitering in de procedure wordt gebracht, is dit argument slechts eenmaal succesvol. Het opvallende in deze zaak (nr. 15, F), is dat de alimentatieplichtige een groot pakket bewijs aan de rechter heeft overgelegd. In deze zaak bleek dat de vrouw valse aangiftes heeft gedaan, interviews heeft gegeven in lokale kranten waarin zij uitgebreid heeft beschreven hoe slecht de alimentatieplichtige zich zou hebben gedragen, dreigementen heeft geuit richting de alimentatieplichtige en diens familieleden etc.. Het was zo'n groot pakket aan bewijs, dat het Gerechtshof uiteindelijk niet om de feiten heen kon en de alimentatieplichtige in het gelijk heeft gesteld. Ondanks een huwelijk van 11 jaar, is de alimentatieverplichting tot 5 jaar gelimiteerd.⁷⁶

In alle overige zaken waarbij de alimentatieplichtige aangeeft dat de alimentatiegerechtigde zich grievend heeft gedragen, wordt dit niet als voldoende ernstig beschouwd om tot een limitering over te gaan. De lotsverbondenheid is dé grond voor het vaststellen van een alimentatieverplichting, maar op grond van het onderzoek kan worden gesteld dat de vertroebeling alleen in zeer uitzonderlijke gevallen wordt aangenomen.

⁷⁴ Het gaat om de zaken met nrs: 2, 3, 11 t/m 17, 19, 20, 22, 24, 25, 28, 29, 30, 33, 35, 39, 40,

⁷⁵ Paragraaf 3.1, de voorlaatste alinea

⁷⁶ ECLI:GHARL:2013:8779, r.o. 23

4.2.4 Aanwezigheid van eventueel vermogen (E)

Aanwezig vermogen	Aandelen	(Spaar)gelden	Geldvordering	Onroerende goederen	Schulden	Totaal
Aantal zaken	1	3	4	2	2	12
Percentage (X/12*100)	8 %	25 %	33 %	17 %	17 %	100 %
Zaaknummer	11 en 37	12, 28 en 33	16, 17, 18 en 20	13 en 17	14 en 35	

In het vooronderzoek is gesproken over eventueel aanwezig vermogen. Het kan onder omstandigheden zo zijn, dat de partneralimentatie niet wordt toegewezen als de alimentatiegerechtigde zelf over voldoende vermogen beschikt. Van de alimentatiegerechtigde wordt verwacht dat hij of zij eerst inteert op het eigen vermogen, voordat aanspraak kan worden gemaakt op een aanvulling in het levensonderhoud.

Om te kijken hoe de rechter reageert op het aanwezige vermogen, is in de uitspraken gezocht naar substantieel vermogen of naar (grote) vorderingen die partijen op elkaar hebben. Anders dan vermogen uit arbeid, boedel en (spaar)gelden, lijken de zaken niet direct gericht te zijn op het aantonen van bijzonder vermogen als het gaat om het limiteren van de duur van de partneralimentatie. Het eigen vermogen richt zich eerder op de hoogte van de partneralimentatie. Anders gezegd: bij alimentatiezaken waarin het eigen vermogen een rol speelt, wordt dit voornamelijk aangevoerd om de hoogte van de alimentatieverplichting te beïnvloeden, en niet de duur van de alimentatieverplichting.

Omdat in de meeste zaken waar eigen vermogen een rol speelt partijen vermogend zijn, gaat de rechter bij het bepalen van het bijzonder vermogen, uitgebreid in op de draagkrachtberekening van partijen. Als het op de limitering van de duur van de partneralimentatie aankomt, leggen de rechters het verzoek naast zich neer. Als limitering al wordt toegewezen (nrs. 11, 16 en 33), dan gaat het niet om het hebben van vermogen, maar door de aanwezigheid van een andere grond zoals de leeftijd van alimentatiegerechtigde, de werkervaring, het hebben van kinderen etc.. Het eigen vermogen heeft enkel invloed op de hoogte van de partneralimentatie en niet de duur daarvan.

4.2.5 De leeftijd en de zorg van de kinderen (F en G)

Kinderen (leeftijd)	Minderjarig	Jong meerderjarig	Meerderjarig	Leeftijd is niet bekend, kind is wel zorgbehoevend	Totaal
Aantal zaken	12	2	4	2	20
Percentage (X/20*100)	60 %	10 %	20 %	10 %	100 %
Zaaknummers	1, 8, 14, 18, 20, 21, 27, 30, 33, 35, 36 en 41	6 en 36	4, 22, 29 en 42	9 en 19	

Kinderen (zorg)	Bij alimentatieplichtige	Bij alimentatiegerechtigde	Verdeeld	Totaal
Aantal zaken	1	10	1	12
Percentage (X/12*100)	8%	83%	8%	99%
Zaaknummers	8	1, 9, 14, 18, 19, 20, 21, 27, 30, 33 en 36	35	

In totaal 20 zaken gaat de procedure mede over de zorg en de leeftijd van de kinderen. In het overgrote deel waarbij kinderen een rol spelen, gaat de zaak om het vaststellen of wijzigen van de kinderalimentatie in combinatie met partneralimentatie. Bij het vaststellen van de alimentatieverplichting zal de rechter op grond van artikel 1:400 lid 1 BW, gaat de kinderalimentatie altijd voor op partneralimentatie.⁷⁷

Voor deze grond is besloten om de gronden ‘zorg’ en ‘leeftijd’ in een paragraaf te verwerken. Dit is bewust gedaan om in beeld te brengen dat, met betrekking tot het limiteren van de duur van de partneralimentatie, de zorgverdeling en de leeftijd van de kinderen aan elkaar gekoppeld zijn.

Als eerst wordt de leeftijd van de kinderen besproken. Om het overzichtelijk te houden zijn de leeftijdsgroepen onderverdeeld in minderjarige, jongmeerderjarige en meerderjarige. Na de leeftijd van de kinderen gaat de paragraaf over op de zorgverdeling en hoe het limiteringsverzoek in verhouding staan met beide punten.

Leeftijd

Op vier zaken na, worden alle limiteringsverzoeken door de rechter afgewezen. De rechter is dus van mening dat limitering niet op z’n plaats is als er minderjarige kinderen in het geding zijn. In de zaken waarbij de limitering van de duur wordt toegewezen, is vastgesteld dat de kinderen niet langer afhankelijk zijn van hun ouders. De afhankelijkheid is komen te vervallen omdat de kinderen meerderjarig zijn en niet meer in het ouderlijk huis wonen (nrs. 4, 21 en 40). In de zaak (nr. 29) waarbij de meerderjarige wel nog in het ouderlijk huis woont is vastgesteld dat deze een groot deel van de vaste lasten en de zorg voor de alimentatiegerechtigde en haar partner op zich heeft genomen. In dit geval is de alimentatiegerechtigde een vrouw.

In alle overige zaken zijn de kinderen minderjarig of jongmeerderjarig en in zekere mate (financieel) afhankelijk van hun ouders. Dit zijn tevens de zaken waarbij de limiteringsverzoeken worden afgewezen. Een verzoek tot limitering van de duur van de partneralimentatie als minderjarige of jongmeerderjarige kinderen is het geding zijn, zal dus niet slagen.

Of de afwijzing ook te koppelen is aan de zorgverdeling, dat wordt nu besproken.

Zorgverdeling

De zorgverdeling bepaalt hoe de zorg over de kinderen is verdeeld. De meerderjarige kinderen worden niet in deze vergelijking meegenomen omdat zij niet langer de zorg nodig hebben van hun ouders. In (12 zaken) 67% van de zaken, heeft de alimentatiegerechtigde de zorg over de kinderen. In deze zaken wordt het limiteringsverzoek afgewezen. In één zaak (nr. 12), waarbij de alimentatieplichtige de zorg heeft over de kinderen wordt het limiteringsverzoek ook afgewezen.

⁷⁷ Dit onderzoek richt zich naar de limitering van de duur van de partneralimentatie en niet naar de kinderalimentatie. Om deze reden wordt niet inhoudelijk op de kinderalimentatie ingegaan.

In 4 zaken (nrs. 5, 11, 18 en 31) waarbij het limiteringsverzoek wordt afgewezen, wordt het subsidiaire verzoek wel toegewezen. In deze zaken is de rechter van mening dat de alimentatiegerechtigde op termijn volledig in zijn of haar eigen levensonderhoud moet kunnen voorzien omdat de kinderen al meerderjarig zijn (nr. 5), de alimentatiegerechtigde op een gegeven moment geen zorg meer heeft over de minderjarige kinderen (nrs. 11) of is vastgesteld na het betalen van de kinderalimentatie geen gelden overblijft voor partneralimentatie. In deze zaken (nrs. 18 en 31) wordt de partneralimentatie op nihil gesteld.

Een verzoek tot limitering van de duur van de partneralimentatie als de alimentatiegerechtigde de zorg heeft over de kinderen is niet zinvol omdat de rechter de zorg en de leeftijd van de kinderen belangrijker vindt van het limiteren van de financiële bijdrage aan de alimentatiegerechtigde. De rechter is in deze gevallen gevoeliger voor een subsidiair verzoek dan voor een limitering. Het is denkbaar dat de werkervaring van de alimentatiegerechtigde in combinatie met het hebben van kinderen. Dit punt wordt in 4.2.8 besproken. Globaal kan wel worden gesteld, dat een verzoek tot limitering van de duur van de partneralimentatie, niet succesvol zal zijn indien er minderjarige kinderen bij betrokken zijn.

4.2.6 De gezondheid van de alimentatiegerechtigde (H)

Gezondheid	Geestelijke stoornis	Arbeidsongeschikt (reden onbekend)	Zwakke gezondheid	Mishandeling	Totaal
Aantal zaken	2	7	3	2	13
Percentage (X/13*100)	15 %	46 %*	23 %	15 %	99 %*
Zaaknummers	7 en 39	1, 5, 11, 16, 20, 39 en 41	2 en 42	3 en 13	* nr 39 is dubbel

De gezondheid van de alimentatiegerechtigde is voor de rechter een belangrijk punt. In slechts twee zaken (nrs. 5 en 39), krijgt de alimentatieplichtige op grond van de gezondheid van de alimentatiegerechtigde een limiteringsverzoek toegewezen. Het gaat dan om situaties waarin de alimentatiegerechtigde een bepaalde gezondheidssituatie voorwendt, die van invloed is op de (duur van) de alimentatieverplichting.

In beide gevallen heeft de alimentatiegerechtigde onvoldoende aangetoond dat zij voor langere duur arbeidsongeschikt zal zijn. Indien wel sprake is van langdurige arbeidsongeschiktheid, dan kan dit leiden tot een langere duur van de alimentatieverplichting. Limitering van de duur van de partneralimentatie zal dan niet snel worden toegekend. De alimentatiegerechtigde zal echter wel moeten aantonen dat sprake is van langdurige arbeidsongeschiktheid. Zonder het bewijs vindt de rechter, dat zij op een gegeven moment kunnen werken of op een andere manier volledig in hun eigen levensonderhoud moeten kunnen voorzien.

De subsidiaire verzoeken hebben meer kans van slagen als een alimentatieverplichting met het oog op de gezondheid van de alimentatiegerechtigde is vastgesteld. Is de slechte gezondheid van tijdelijke aard en stelt de rechter vast dat de alimentatiegerechtigde op een gegeven moment weer kan werken, dan de rechter voor een nihilstelling van de partneralimentatie (nr 39).

Is de gezondheid van de alimentatiegerechtigde blijvend verminderd en wordt niet verwacht dat zij op korte of lange termijn kan deelnemen aan de arbeidsmarkt, dan biedt een periodieke verlaging van de partneralimentatie de gelegenheid om de alimentatiegerechtigde te laten wennen aan een nieuwe inkomensnorm. In deze zaken (nrs. 4, 7 en 39) vind de rechter dat de alimentatiegerechtigde na verloop van tijd moet wennen aan een uitkeringsinkomen.

4.2.7 Het opleidingsniveau van de alimentatiegerechtigde (I)

Opleiding	Hoog opgeleid	Laag opgeleid	Geen opleiding	Opleiding onbekend	Totaal
Aantal zaken	11	1	2	1	15
Percentage (X/14*100)	73 %	7%	14%	7%	101 %
Zaaknummers	2, 5, 16, 18, 21, 26, 33, 36, 37, 38 en 39	32	19 en 28	12	

Als alleen wordt gekeken naar het opleidingsniveau van de alimentatiegerechtigde, dan is de rechter sneller van mening dat limitering van de duur van de partneralimentatie op z'n plaats is. De alimentatiegerechtigde is in (11 zaken) 73% van de gevallen hoger of universitair opgeleid of heeft een groot aantal cursussen gevolgd. In de (7 zaken, nrs. 2, 5, 18, 22, 38 en 39) 60 %, waarbij de alimentatiegerechtigde hoog is opgeleid, verwacht de rechter dat de alimentatiegerechtigde in korte tijd volledig in zijn of haar eigen levensonderhoud voorziet. In combinatie met de werkervaring en leeftijd wijst de rechter de limitering van de duur van de partneralimentatie dan ook toe.

Als de alimentatiegerechtigde lager is opgeleid of geen opleiding heeft gevolgd, dan wijst de rechter een limiteringsverzoek niet zo snel toe (nrs. 19, 28 en 32).⁷⁸ In deze zaken worden de limiteringsverzoeken afgewezen met het oordeel dat onvoldoende is bewezen dat de alimentatiegerechtigde binnen de gestelde termijn in zijn of haar eigen levensonderhoud kan voorzien. In deze overwegingen werkt de leeftijd, het lagere opleidingsniveau en het gebrek aan werkervaring in het voordeel van de alimentatiegerechtigde.

Uit het onderzoek volgt wel, dat de mate van opleiding van grote invloed kan zijn op een verzoek tot limitering van de duur van de partneralimentatie.

⁷⁸ In dit geval wordt bij geen opleiding ook bedoeld de zaken waarbij niet bekend is op welk niveau de alimentatiegerechtigde een opleiding heeft gevolgd.

4.2.8 De werkervaring van de alimentatiegerechtigde en de afwezigheid op de arbeidsmarkt (J en K)

Werkervaring	Heeft veel werkervaring	Heeft weinig / geen werkervaring	Onbekend	Totaal	Fulltime	Parttime	Niet bekend	Totaal
Aantal zaken	12	7	14	33	2	9	4	15
Percentage (X/14*100) (X/15*100)	36%	21%	42%	99%	13%	60%	27%	100%
Zaaknummer	11, 12, 14, 16, 18, 20, 35, 37, 38, 39, 40, en 41	2, 3, 4, 7, 15, 24 en 26	1, 5, 6, 8, 9, 10, 17, 19, 22, 27, 29, 31, 36 en 43		22 en 24	5, 9, 14, 18, 19, 20, 21, 28 en 32	4, 6, 27 en 29	

Afwezigheid	Werkt wel	Werkt niet	Totaal	Kan uitbreiden	Kan niet uitbreiden	Niet bekend	Totaal
Aantal zaken	15	21	36	0	7	8	15
Percentage (X/ 36*100) (X/15*100)	42%	58 %	100%		47%	53%	100 %
Zaaknummer	4, 5, 6, 9, 14, 18, 20, 21, 22, 24, 27, 28, 36 en 43	1, 2, 3, 7, 8, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 26, 29, 31, 35, 37, 38, 39, 40, 41 en 42			5, 9, 14, 18, 24 en 27	6, 29, 20, 21, 22, 28, 36 en 43	

Net als bij de gronden van de leeftijd en de zorgverdeling van de kinderen, is de werkervaring van de alimentatiegerechtigde en de afwezigheid op de arbeidsmarkt zo nauw met elkaar verbonden, dat besloten is deze in één paragraaf te behandelen.

In de 36 zaken, waarbij de werkervaring van de alimentatiegerechtigde in het geding wordt gebracht, levert slechts 1/3 van de verzoeken een toewijzing op van het limiteringsverzoek. Bij de toewijzingen is geschat dat de alimentatiegerechtigde voldoende verdien capaciteit heeft om na de gestelde termijn volledig in het eigen levensonderhoud te voorzien.

Maar hier is het ook belangrijk om te vermelden waarom de rechter de andere verzoeken afwijst en de alimentatiegerechtigde beschermt, omdat eerder al is gebleken dat deze gronden veel invloed hebben op de rechter als het gaat om het toewijzen van het limiteren van de duur van de partneralimentatie.

Bij de afwijzingen, zijn in (22 zaken) 39% van de gevallen de werknemers nog werkzaam. In die zin is er verdien capaciteit, maar is de rechter van mening dat de alimentatiegerechtigde onvoldoende inkomen heeft om daadwerkelijk voor limitering van de duur in aanmerking te komen. Het lijkt erop dat de inspanningsplicht van de alimentatiegerechtigde een doorslaggevende factor is.

In 25% (nrs. 5, 9, 18, 19, 21, 24, 28 en 32) van de zaken, waarin de alimentatiegerechtigde aangeeft dat hij of zij parttime werkt en niet in staat is om de werkzaamheden uit te breiden, wijst de rechter een limiteringsverzoek sneller af. De rechter is hier van mening dat de alimentatiegerechtigde zich wel heeft ingespannen en dus niet kan worden verweten dat diens verdien capaciteit niet groter is geworden.

Daarentegen geeft de rechter ook aan, dat van een alimentatiegerechtigde kan en mag worden verwacht dat hij of zij haar werkzaamheden uitbreidt als dit tot op heden is nagelaten (nrs. 9, 19, 21, 22, 24, 27 en 33). Zo wordt ook niet van een fulltimer die er twee banen op nahoudt verwacht dat een derde baan wordt aangenomen, zoals wel door de alimentatieplichtige wordt bepleit (nr. 22). Het gebrek aan inspanningsplicht wordt bijvoorbeeld wel verweten als de alimentatiegerechtigde geen sollicitatiebrieven kan overleggen (nr. 35) of niet het verzoek bij zijn of haar werkgever heeft neergelegd om de werkzaamheden uit te breiden.

In de gevallen waarin de alimentatiegerechtigde werkloos is, kan het zijn dat hij of zij een (aanvullende) uitkering heeft (nrs. 1, 5 en 15). Hier geldt eigenlijk hetzelfde als voor een werkende alimentatiegerechtigde. De alimentatiegerechtigde moet aantonen of deze in staat is om te werken. Is dat mogelijk, en de alimentatiegerechtigde heeft bijvoorbeeld niet gesolliciteerd, dan vergroot dit de kans dat het limiteringsverzoek wordt toegewezen. Als de alimentatiegerechtigde aantoonbaar niet meer kan werken, dan beschermt de rechter hem of haar hierin (nr. 2). Het feitelijk hebben van een uitkering heeft dus geen invloed op het beslissing van de rechter, het zijn de mogelijkheden die toezien op de toekomstige arbeidssituatie waar de rechter op let.

De werkervaring van de alimentatiegerechtigde speelt in zo'n mate een rol dat, zodra de alimentatiegerechtigde weinig werkervaring heeft, de kans kleiner wordt dat een limitering van de duur van de partneralimentatie wordt toegewezen.

De rechter kijkt of de alimentatiegerechtigde in het verleden heeft kunnen werken en hoe groot de kans is dat hij of zij met deze ervaring in de toekomst volledig in het eigen levensonderhoud kan voorzien. Hoe langer de alimentatiegerechtigde niet heeft kunnen deelnemen aan de arbeidsmarkt, hoe kleiner de kans.

Indien de alimentatiegerechtigde wel werkervaring heeft, dan wordt door de rechter meegewogen hoelang de alimentatiegerechtigde niet deelneemt aan de arbeidsmarkt en op welk niveau hij of zij in het verleden heeft gewerkt. De alimentatiegerechtigde die in het verleden veel gewerkt heeft, een eigen onderneming heeft gehad (nrs. 16, 27, 38 en 43) en/of een baan heeft gehad waar een hogere opleiding voor nodig is (nrs. 3, 21, 33 en 35), daarvan vindt de rechter dat de alimentatiegerechtigde voldoende draagkracht heeft om de eigen verdien capaciteit aan te nemen en dat limitering van de duur van de partneralimentatie op z'n plaats is.

In paragraaf 4.2.5 is de opmerking geplaatst of de zorg van de kinderen wellicht van invloed is op de werkervaring van de alimentatiegerechtigde of op diens afwezigheid op de arbeidsmarkt. De rechter maakt in het geval dat kinderen in het geding zijn wel een opmerking over de intentie van de wetgever dat niet voor niets de duur van 12 jaar in de wet is opgenomen, maar met uitzondering

van twee zaken (nrs. 20 en 33), wordt dit punt niet door de alimentatiegerechtigde Aangevoerd als reden waarom de alimentatiegerechtigde minder is gaan werken.

Uit de onderzochte zaken blijkt niet waarom de keuze om tijdens het huwelijk minder te gaan werken, niet is aangevoerd als verdediging tegen een limiteringsverzoek. De rechter zal wellicht minder snel tot toewijzing van een limiteringsverzoek overgaan, indien partijen samen hebben besloten dat de alimentatiegerechtigde minder zou gaan werken. De twee zaken waarbij wel een link wordt gelegd tussen het werk van de alimentatiegerechtigde en de afwezigheid op de arbeidsmarkt, daar wordt het limiteringsverzoek afgewezen. De rechter is in deze zaken wel van mening dat de alimentatiegerechtigde in de loop de tijd weer volledig aan het werk gaat zodat de partneralimentatie niet meer noodzakelijk is. De vaststelling kan wel worden gemaakt, dat de aanleiding voor minder arbeidsuren van belang is voor een verzoek tot limitering van de dur van de partneralimentatie.

4.2.9 De kennis van de Nederlandse taal (L)

Kennis Nederlandse taal	Geen begrip van de taal	Een beetje begrip van de taal	Spreekt Nederlands	Uitstekend begrip van de Nederlandse taal	Onbekend	Totaal
Aantal zaken	2	1	2	1	3	9
Percentage (X/9*100)	22 %	11%	22 %	11 %	33 %	99%
Zaaknummers	3 en 37	28	6 en 39	35	16, 17 en 20	

In de 9 zaken waarbij de alimentatiegerechtigde van buitenlandse afkomst is, wordt in 4 zaken - dus in 45% - (nrs. 16, 17, 37 en 39) het limiteringsverzoek toegewezen. De enige omstandigheid, dat iemand de Nederlandse taal niet machtig is, zal niet leiden tot een limitering van de partneralimentatie. De rechter kijkt namelijk niet naar het feit dat de alimentatiegerechtigde een andere taal spreekt, maar in welke hoedanigheid hij of zij de Nederlandse taal begrijpt.

Indirect is het begrijpen van de Nederlandse taal voor het gehele besluit van de rechter wel van belang. In de zaken (nrs. 16, 17, 37 en 39), waarbij de alimentatiegerechtigde de Nederlandse taal redelijk tot voldoende begrijpt, bepaalde de rechter met de leeftijd en niveau en werkervaring binnen de gelimiteerde periode voldoende tijd heeft om in zijn of haar levensonderhoud te gaan voorzien. Hoewel dit niet direct wordt uitgesproken, overweegt de rechter dus haar kansen op de arbeidsmarkt en is het begrijpen van de Nederlandse taal daar onderdeel van.

Kort gezegd is de alleen de kennis (of het ontbreken daarvan) van de Nederlandse taal, geen reden voor afwijzing van het verzoek tot limitering. Dit is alleen het geval indien de alimentatiegerechtigde op geen enkele wijze kan deelnemen aan de arbeidsmarkt vanwege een taalbarrière.

4.3 Deelconclusie

De alimentatiegerechtigde zou naast een limiteringsverzoek ook kunnen verzoeken om verlaging van de partneralimentatie of om nihilstelling van de partneralimentatie voordat de wettelijke termijn is verlopen. De rechter geeft hier de voorkeur aan. Hoewel het beperken van partneralimentatie aan minder zware eisen is verbonden en dus makkelijk kan worden gewijzigd,

heeft de alimentatieplichtige deels zijn doel bereikt. Mocht de alimentatiegerechtigde na de gestelde periode de partneralimentatie willen weerleggen, dan moet hij of zij daarvoor een nieuw verzoek bij de rechter dienen.

Wat betreft de vertroebeling van de lotsverbondenheid, daar ligt de lat qua bewijslast erg hoog. Als de alimentatieplichtige de lotsverbondenheid als belangrijk(st)e grond naar voren wil brengen, zal deze een flink dossier met veel bewijzen van grievend gedrag naar voren moeten brengen. De kans dat de rechter slechts op vertroebeling van de lotsverbondenheid een limitering zal toekennen, is erg klein.

Het hebben van vermogen heeft voor de rechter geen invloed op een limiteringsverzoek. Het is alleen van invloed op de hoogte van de partneralimentatie. Als de alimentatiegerechtigde het vermogen als grond voor limitering wil gebruiken in de procedure, dan moet dit vooral niet het enige argument zijn in een limiteringsverzoek, maar meer als onderbouwing van de hoogte van het te betalen bedrag.

Het hebben van kinderen is voor een limiteringsverzoek van groot belang. Zeker omdat 83 % van alle gevallen het limiteringsverzoek door de rechter wordt afgewezen wanneer minderjarige kinderen in het geding zijn. De enige kans die de alimentatieplichtige op toewijzing heeft, is als er sprake is van meerderjarige kinderen waar de alimentatiegerechtigde geen zorg over heeft. In alle andere gevallen is de kans op toewijzing van het verzoek nihil.

De alimentatiegerechtigde heeft in deze gevallen meer kans op toekenning als het verzoek een periodieke verlaging of een nihilstelling betreft. Uit de jurisprudentie blijkt dat, hoe ouder de kinderen, hoe groter de kans op een periodieke verlaging of nihilstelling van de partneralimentatie. Uit de uitspraken blijkt dat de gezondheid van de alimentatiegerechtigde in alle gevallen in de overweging wordt meegewogen, alleen leidt dit niet in alle gevallen tot een toewijzing. Voor deze grond hangt het puur af van het geleverde bewijs en de weging hiervan is afhankelijk van de feiten en omstandigheden van een zaak. De alimentatieplichtige zal moeten bewijzen dat de alimentatiegerechtigde met de beperking in de gezondheid (deels) kan doorwerken. De alimentatiegerechtigde zal moeten aantonen dat hij of zij alles doet om toch te werken, maar door zijn of haar gestel daartoe niet in staat is.

Het opleidingsniveau is wél belangrijk en mogelijk doorslaggevend voor een limiteringsverzoek. Hoe hoger de genoten opleiding, hoe groter de kans dat een limiteringsverzoek zal slagen. De voorwaarde hiervoor is wel dat de alimentatieplichtige kan aantonen dat de alimentatiegerechtigde zich onvoldoende inspant om in zijn of haar levensonderhoud te voorzien. Toont de alimentatiegerechtigde aan dat zij, ondanks haar opleidingsniveau en werkervaring haar werkzaamheden niet kan uitbreiden, dan is de slagingskans van het limiteringsverzoek nagenoeg nihil.

Bepalend voor een succesvol beroep op de mogelijkheden qua werk, is de mate waarin aangetoond kan worden dat wel of niet voldoende inspanning plaats vindt om meer of ander werk te vinden. Als de alimentatiegerechtigde kan aantonen dat hij of zij zich voldoende inspant om meer werk te vinden, maar hier niet in kan slagen, dan zal een limiteringsverzoek op grond daarvan niet slagen.

Pas als de alimentatiegerechtigde aantoonbaar kan maken dat er meer werk is, maar dat de alimentatiegerechtigde hier niet voldoende mee doet, vergroot dat de kans van het limiteringsverzoek.

De mate waarin de alimentatiegerechtigde de Nederlandse taal machtig is, heeft enigszins invloed op de overweging van de rechter. Het gaat er, in de gevallen dat de rechter de taal in overweging neemt, om dat de alimentatiegerechtigde zich in het Nederlands verstaanbaar kan maken en zo mee kan doen op de Nederlandse arbeidsmarkt.

Hoofdstuk 5 Opvallende gronden limitering

Introductie

In hoofdstuk 4 is een jurisprudentieonderzoek gedaan met de gronden die in een eerder onderzoek naar boven zijn gekomen. Hierin zijn de belangrijke gronden zoals de wettelijke termijn, de werkervaring en de leeftijd van de alimentatiegerechtigde besproken. Uit het jurisprudentieonderzoek blijkt dat de rechter ook naar andere punten kijkt die in eerste instantie niet relevant leken te zijn. Enerzijds zou gezegd kunnen worden, dat de hieronder genoemde gronden kunnen worden onderverdeeld in de reeds bestaande gronden. Anderzijds vallen ze zo op, dat de opdrachtgever deze wellicht punten extra aandacht krijgen. Deze gronden kunnen voor de opdrachtgever als aanvullende punten met cliënten worden besproken en zo de succeskans van het limiteringsverzoek te vergroten.

Voor dit hoofdstuk worden de toewijzingen in de rechtspraak met elkaar vergeleken.⁷⁹ Elke paragraaf is een bijzondere overeenkomst die vanuit de uitwerkingen naar voren zijn gekomen, waar de nummers in de tekst verwijzen naar de nummers in bijlage 2. Hoofdstuk 5 eindigt met een deelconclusie.

5.1 Aanpassen aan de nieuwe inkomensnorm

In twee zaken (nrs. 4 en 7), waarbij de alimentatiegerechtigden een AOW-uitkering hebben én grotendeels arbeidsongeschikt zijn, wordt de partneralimentatie gelimiteerd voor de duur van 5 jaar. Van de alimentatiegerechtigde wordt verwacht dat hij of haar uitgavepatroon over de vastgestelde periode naar beneden aanpast richting de norm van de AOW-uitkering. In deze zaken hebben partijen geen kinderen, zijn zij ten tijde van het huwelijk er financieel niet op achteruit gegaan en is niet te verwachten dat zij op langere termijn zullen terugkeren op de arbeidsmarkt. Hun draagkracht is evenredig aan de uitkering die de alimentatiegerechtigde ontvangt.

De opdrachtgever kan in dergelijke zaken dus bepleiten dat de alimentatiegerechtigde geen economisch nadeel ondervindt na het verbreken van het huwelijk. Uiteindelijk zal van de alimentatiegerechtigde, met of zonder limitering, worden verwacht dat hij of zij volledig in eigen levensonderhoud voorziet. Door middel van een limitering en een periodieke verlaging van de partneralimentatie zal de alimentatiegerechtigde in zekere zin worden gedwongen om aan minder inkomen te wennen zodat de overstap naar leven zonder partneralimentatie niet zo groot is.

5.2 Misbruik van het formele procesrecht

In drie zaken (nrs. 3, 7 en 10) is misbruik gemaakt van het formele procesrecht. Deze misbruik werd geconstateerd doordat de alimentatiegerechtigde langer wachtte met het inschrijven van de echtscheidingsbeschikking in de registers van de burgerlijke stand als dat strikt noodzakelijk is. Door te wachten met het inschrijven, verlengde de alimentatiegerechtigde de wettelijke termijn voor het betalen van de partneralimentatie. Als voor die tijd nog geen partneralimentatieregeling is vastgesteld, is dit geen punt. Maar mocht tijdens een voorlopige voorzieningenprocedure al een

⁷⁹ Dit hoofdstuk is de uitwerking van de in bijlage 2 opgesomde toewijzingen in de limitering van de duur van de partneralimentatie.

alimentatieverplichting zijn opgelegd, dan betaalt de alimentatieplichtige langer partneralimentatie dan de rechter als termijn heeft opgelegd.

In deze zaken werd door de rechter de alimentatieverplichting gekort voor de duur dat redelijkerwijs de echtscheidingsbeschikking had kunnen zijn inschreven in de registers van de burgerlijke stand. In deze gevallen heeft de rechter besloten om de partneralimentatie te limiteren voor de duur van 5 jaar aangezien het huwelijk tussen partijen net langer heeft geduurd dan voorgesteld termijn. Zonder deze correctie zou de alimentatieplichtige formeel gezien 12 jaar alimentatieplichtig kunnen zijn.

Zodra de opdrachtgever constateert dat de alimentatiegerechtigde in hoger beroep is gegaan tegen de echtscheidingsbeschikking, dan is het raadzaam om te controleren welke wettelijke termijn de wetgeving hanteert als de alimentatiegerechtigde niet zou hebben gewacht met de inschrijving. Dit kan van invloed zijn op het limiteringsverzoek.

5.3 Inspanningsplicht in nadeel van de alimentatiegerechtigde

In vijf zaken (nrs. 3, 5, 7, 13 en 14), werkt de inspanning van de alimentatiegerechtigde, om in het verleden in zijn of haar eigen levensonderhoud te kunnen voorzien, in diens nadeel. Deze hebben gemeen dat de alimentatiegerechtigde een nieuw onderneming heeft willen starten, dat geen sprake is van kinderen en dat – in drie zaken – de alimentatiegerechtigde een hogere opleiding heeft gevolgd. Deze alimentatiegerechtigden hebben zich in het verleden ingespannen om financieel onafhankelijk te zijn. Niets staat hen in de weg zulks weer te doen. De alimentatiegerechtigden dienen zich meer in te spannen en hadden aan de rechter onvoldoende bewezen dat zij alles eraan hadden gedaan om volledig in eigen levensonderhoud te kunnen gaan voorzien.

De opdrachtgever zal moeten benadrukken dat de sterke punten van de alimentatiegerechtigde uit het verleden, de inspanning na de echtscheiding niet in de weg liggen. De opdrachtgever kan met de (werk)geschiedenis van de alimentatiegerechtigde aantonen dat in zijn of haar werkveld voldoende mogelijkheden beschikbaar zijn, desnoods met een kleine bijscholing. Het is aan de alimentatiegerechtigde om die mogelijkheden aan te pakken en als dat niet gedaan is, mag dat niet aan de alimentatieplichtige mogen worden verweten.

5.4 Berekenen toekomstige alimentatieverplichting

In drie zaken (nrs. 1, 8 en 9) heeft de alimentatieplichtige kunnen aantonen dat in de toekomst een andere financiële situatie zou gaan plaatsvinden en dat de alimentatieplichtige op langere termijn niet meer de draagkracht had hetzelfde geldbedrag aan partneralimentatie te kunnen blijven betalen. In een van deze zaken is de alimentatieplichtige onverwachts werkeloos geworden en werd met de alimentatiegerechtigde een regeling getroffen die eveneens de partneralimentatie limiteerde. In de andere zaak ging het om aantoonbaar slechte vooruitzichten van de onderneming van de alimentatieplichtige en in de laatste zaak was de alimentatieplichtige al wat ouder en konden partijen later toch nog overeenstemming bereiken. Hoewel de gronden verschillen, is het resultaat hetzelfde: limitering van de duur van de partneralimentatie.

De opdrachtgever kan, in het geval van een eigen onderneming, met cliënt bespreken wat het toekomstperspectief van de onderneming is. Bij een goedlopend bedrijf die een florissante

financiële toekomst heeft, zal een limitering niet zo snel lukken. Mocht het met de onderneming slecht gaan, dan is het te overwegen om te kijken wat de financiële toekomstverwachtingen zijn en daar het verzoek op aan te passen.

5.5 Deelconclusie

De bijzondere gronden hebben al bewezen dat zij invloed hebben op de besluitvorming van de rechter. Maar de gronden zijn individueel onvoldoende gebruikt om met zekerheid te kunnen zeggen hoe zwaar de rechter deze gronden in de procedure meetelt.

Het blijft voor de alimentatieplichtige een feit dat het noodzakelijk is aan te tonen dat de zaken anders liggen als dat de alimentatiegerechtigde aangeeft. De alimentatieplichtige zal zich niet alleen moeten concentreren op wat de alimentatiegerechtigde niet kan, maar vooral ook concentreren op wat de alimentatiegerechtigde nog wel kan.

Als de alimentatieplichtige met de opdrachtgever een zuiver beeld kan vormen van de financiële toekomst van beide partijen, zal dat de limiteringsprocedure ten goede komen. In dit geval gaat het niet alleen om wat de alimentatiegerechtigde voor de duur aan partneralimentatie kan verwachten, maar ook wat de alimentatieplichtige op termijn zou kunnen betalen. Als beide punten helder in beeld kunnen worden gebracht, zal de rechter wellicht sneller overwegen om het limiteringsverzoek toe te kunnen wijzen.

Hoofdstuk 6 Conclusie en aanbevelingen

Introductie

De opdrachtgever wil ten behoeve van de procedure tot limitering van de duur van de partneralimentatie een adviesrapport met daarin een weging van effectiviteit van de aan te voeren gronden. De opdrachtgever wil dit rapport omdat de cliënten in haar praktijk met de vraag komen of in hun situatie de limitering tot de mogelijkheden behoort. Als gevolg van dit verzoek is de volgende centrale vraag naar voren gekomen:

Wat zijn vanuit een wetten- en literatuuranalyse samen met een jurisprudentieonderzoek de doorslaggevende gronden waar de familierechtelijke advocaten binnen het advocatenkantoor Schuurman Kleijweg de Vries advocaten rekening mee moeten houden als het gaat om een verzoek tot toekenning van de limitering van de duur van de partneralimentatie?

Naar aanleiding van deze vraag kom ik tot de volgende conclusie.

6.1 Conclusies

In het algemeen

De limiteringsverzoeken worden tot op heden vaak afgewezen omdat het relatief definitieve karakter van de limitering strenge eisen stelt aan de motiveringsverplichting van zowel de alimentatieplichtige als de rechter. De rechter kiest bij twijfel voor een minder belastende weg en dat is de periodieke verlaging of de nihilstelling van de partneralimentatie.

De alimentatieplichtige zal onweersproken moeten kunnen bewijzen, dat limitering op zijn plaats is omdat na de gelimiteerde termijn, de alimentatieverplichting niet zo makkelijk kan worden verlengd. De rechter oordeelt dus met grote terughoudendheid over het limiteringsverzoek. Het is van belang, dat de opdrachtgever bij een limiteringsverzoek vooraf uitgebreid met de cliënt bespreekt of deze voldoende bewijs kan aanleveren omdat anders het risico groot is, dat het verzoek wordt afgewezen. Hoe groter het onweersproken bewijs, hoe groter de kans op succes.

Als van te voren kan worden vastgesteld, dat de kans groot is dat het limiteringsverzoek zal worden afgewezen, dan moet met de cliënt worden besproken welke andere soortgelijke mogelijkheden openstaan. Met de andere mogelijkheden wordt alsnog de duur van de partneralimentatie aan banden gelegd. Deze twee mogelijkheden zijn:

1. Voordat een procedure aanhangig wordt gemaakt, beoordelen of tussen partijen in onderling overleg een alimentatieregeling kan worden vastgesteld. Via deze weg kunnen partijen zelf de hoogte en de duur van de partneralimentatie overeenkomen zonder dat de rechter hier aan te pas hoeft te komen. Partijen laten deze regeling schriftelijk vastleggen en bekrachtigen. Mocht een van de partijen achteraf zich niet kunnen vinden in de regeling, dan staat de weg naar de rechter altijd nog open.
2. Een subsidiair verzoek tot verlaging van de partneralimentatie op termijn en/of nihilstelling van de partneralimentatie bij het limiteringsverzoek voegen. Hieraan worden minder strenge eisen gesteld en het resultaat is nagenoeg hetzelfde. Het verschil is dat partijen wel het risico

lopen dat de ander, bijvoorbeeld door een verandering van het inkomen, een wijzigingsverzoek bij de rechter kan indienen om de hoogte of de duur van de partneralimentatie bij te stellen.

Hoewel de rechtspraak spreekt over het definitieve karakter van een limiteringsverzoek is het mogelijk, dat de alimentatiegerechtigde binnen drie maanden na het verstrijken van de gelimiteerde termijn bij de rechter om verlenging kan verzoeken. Definitief is bij limitering niet altijd definitief omdat dit kan botsen met de maatstaven van redelijkheid en billijkheid welke de rechter ook moet meewegen in zijn beslissing. Mocht de alimentatiegerechtigde kunnen aantonen, dat ondanks alle inspanningen het hem of haar niet gelukt is om volledig in het eigen levensonderhoud te kunnen voorzien, dan kan de rechter kiezen om de alimentatieverplichting te verleggen. De gedachte achter deze mogelijkheid is, dat de rechter in de eerdere procedure mogelijk een te korte termijn heeft gehanteerd.

De gronden in de procedure met een vergrotende kans

De gronden die een verzoek tot limitering van de duur van de partneralimentatie vergroten, zijn **leeftijd, werkervaring en het opleidingsniveau** van de alimentatiegerechtigde omdat deze drie punten aangegeven de alimentatiegerechtigde tot de beroepsbevolking behoort.

Met de leeftijd wordt vastgesteld voor hoelang de alimentatiegerechtigde nog kan deelnemen aan de arbeidsmarkt. Hoe ouder de alimentatiegerechtigde, hoe korter de deelneming en hoe jonger, hoe langer. Als de alimentatiegerechtigde in de beroepsbevolking valt, dan zal de rechter kijken naar de mogelijkheden om deel te nemen aan de arbeidsmarkt zodat hij of zij zich inzet om zulks te kunnen bewerkstellingen. Dit vergroot de succeskans van een limiteringsverzoek.

Het opleidingsniveau van de alimentatiegerechtigde speelt samen met de werkervaring in grote mate een rol. Hoger opgeleiden kunnen hun kansen op de arbeidsmarkt breder kunnen spreiden dan lager opgeleiden dit kunnen. Indien noodzakelijk kan een hoger opgeleide namelijk het werk doen van een lager opgeleide. Omgekeerd is dat veel moeilijker.

De werkervaring is in zoverre van belang, dat wordt gecontroleerd of de alimentatiegerechtigde kan werken en zo ja, hoelang de alimentatiegerechtigde al werkzaam is of is geweest. Kan de alimentatiegerechtigde werken of werkt deze al gedeeltelijk, dan kijkt de rechter naar de mogelijkheden om deze werkzaamheden uit te breiden omdat deelnemen aan de arbeidsmarkt een belangrijk punt is voor de rechter. Is uitbreiding niet mogelijk, dan verkleint die omstandigheid de kans voor de alimentatieplichtige om op die grond een limitering van de duur van de partneralimentatie te bewerkstellingen.

Het **spreken van de Nederlandse taal** is van belang als de alimentatiegerechtigde van origine niet Nederlands is. Het spreken van de Nederlandse taal toont aan, dat de alimentatiegerechtigde zich kan inzetten om binnen de Nederlandse arbeidsmarkt werkzaam te zijn. Als de alimentatiegerechtigde al enige tijd in Nederland is ingeburgerd, dan komt de zelfredzaamheid weer om de hoek kijken. De alimentatiegerechtigde kan zich verstaanbaar maken in Nederland en zou met de juiste sturing een baan kunnen vinden.

De weging van de factor **gezondheid** van de alimentatiegerechtigde kan twee kanten op gaan. Heeft de alimentatiegerechtigde een slechte gezondheid, is deze altijd slecht geweest en zal hij of zij nooit

deelnemen aan de arbeidsmarkt, dan zal de opdrachtgever er verstandig aan doen om deze grond niet prominent naar voren te laten komen. De kans op een succesvolle procedure ligt meer in de weg van de subsidiaire verzoeken omdat het volgens de rechter redelijk is, dat de alimentatiegerechtigde op langere termijn went aan een lager inkomen.

Is de slechte gezondheid van de alimentatiegerechtigde slechts van tijdelijke aard, dan zal in combinatie met het opleidingsniveau, de leeftijd en de werkervaring wellicht kunnen worden vastgesteld wanneer van de alimentatiegerechtigde kan worden verwacht dat deze volledig in zijn of haar eigen levensonderhoud kan voorzien. Als de alimentatiegerechtigde met een betere gezondheid weer kan deelnemen aan de arbeidsmarkt, kan na de gestelde periode de partneralimentatie worden gelimiteerd.

De gronden met een verkleinende succeskans

Hoewel het onderzoek zich richt tot de vergrotende succeskans, moet de opdrachtgever ook kunnen vaststellen wanneer een grond een verkleinde kans heeft omdat de opdrachtgever dan weet welke gronden hij vooral niet prominent moet aanvoeren. De opdrachtgever zal de volgende gronden alleen in de procedure moeten brengen als het daadwerkelijk kan worden vastgesteld dat deze ten voordelen van de alimentatieplichtige kunnen worden gebruikt.

Zo blijkt bij **minderjarige kinderen** waar de alimentatiegerechtigde de zorg over heeft, dat een limiteringsverzoek nagenoeg geen kans van slagen heeft omdat de belangen van de kinderen boven de belangen van partijen worden gesteld. Het enige, dat de alimentatiegerechtigde zou kunnen doen, is aanvoeren dat al zijn gelden opgaan aan kinderalimentatie of een limiteringsverzoek aanvoeren op het moment dat de kinderen meerderjarig zijn én niet meer afhankelijk zijn van hun ouders.

Aan de lotsverbondenheid stelt de rechter hoge eisen omdat de alimentatieverplichting eindigt op het moment dat de alimentatieplichtige kan aantonen dat de alimentatiegerechtigde een affectieve relatie heeft met een andere partner. Niet zomaar wordt aangenomen dat daadwerkelijk sprake is van de vertroebeling van de lotsverbondenheid. Het hebben van een andere partner, vreemdgaan, laster, mishandeling etc. zijn individueel niet sterk genoeg om over vertroebeling van de lotsverbondenheid te spreken. Hoewel het zware feiten zijn, moeten deze punten met een overmatige hoeveelheid bewijs kunnen worden aangetoond. De cliënt zal met een dik dossier moeten komen, wil de vertroebeling van de lotsverbondenheid bespreekbaar zijn. Zo niet; dan gaat de rechter deze grond voorbij.

Bijzondere gronden

De gronden die in hoofdstuk 5 zijn besproken zijn opvallend, maar hebben wel al aangetoond dat zij door de opdrachtgever kunnen worden gebruikt omdat de rechter in deze zaken al de limitering van de duur van de partneralimentatie heeft vastgesteld.

Misbruik van het formele procesrecht en berekenen van de toekomstige alimentatieverplichting zal niet vaak voorkomen omdat misbruik ten nadele van de alimentatiegerechtigde zal werken. Het is desondanks wel een belangrijk punt als de partneralimentatie daarmee van 12 jaar, naar bijvoorbeeld 5 jaar kan worden gelimiteerd. Als het gaat om de financiële toekomst, dan zal de alimentatieplichtige moeten gaan aantonen dat zijn of haar financiële toekomst er slecht uit ziet.

Anders dan moedwillig de financiële zaken forceren, is het lastig om te bewijzen hoe iemands toekomstige financiën zullen zijn als de toekomst daarvan niet vast staat.

De opdrachtgever heeft meer kans bij **het aanpassen aan de nieuwe inkomensnorm en de inspanningsplicht in het nadeel van de alimentatiegerechtigde** omdat uiteindelijk de alimentatiegerechtigde zal moeten wennen aan het feit dat hij of zij volledig in zijn of haar eigen levensonderhoud moet voorzien. Dit kan door het limiteringsverzoek te koppelen aan een periodieke verlaging op termijn. Als de alimentatiegerechtigde een sterk en financieel onafhankelijk verleden heeft, dan is het voor de rechter makkelijker te motiveren dat de alimentatiegerechtigde zulks ook voor de toekomst kan bewerkstellingen.

6.2 Aanbevelingen

Als aanvulling op bovenstaande conclusies, kom ik op de volgende aanbevelingen.

1. *Zorg voor voldoende bewijsmiddelen*

De rechter wijst een limiteringsverzoek sneller af dan dat deze wordt toegewezen. De opdrachtgever zal met haar cliënt van te voren moeten bespreken welke gronden haalbaar zijn in een procedure alvorens deze kan worden gevoerd. Blijf niet zitten op gronden waar van te voren kan worden vastgesteld dat deze in de procedure geen zoden aan de dijk zetten. Hoe meer gronden worden afgewezen hoe groter de kans bestaat dat het limiteringsverzoek ook wordt afgewezen.

Ook beveel ik aan te concentreren op de gronden waar de cliënt met zekerheid voldoende bewijsmateriaal voor kan aanleveren. Het gaat er voor de rechter om, dat de alimentatiegerechtigde na de verzochte termijn volledig zelfredzaam is en geen bijdrage van de cliënt meer nodig heeft. Kan de alimentatiegerechtigde werken? Laat dat onweerlegbaar zien. Kan de alimentatiegerechtigde medisch gezien niet werken, laat zien hoe hij of zij wel voldoende inkomen kan generen.

2. *Het subsidiaire verzoek altijd indienen*

Dien altijd een subsidiair verzoek in. Dit mag zijn een nihilstelling, een periodieke verlaging van de partneralimentatie op termijn of beide. Als de rechter een limiteringsverzoek afwijst, dan bestaat de kans dat de rechter het subsidiaire verzoek wel toewijst. Zeker met de minder zware motiveringseisen van deze twee punten is in dit geval niet geschoten altijd mis.

3. *Blijf bij de redelijkheid en billijkheid*

De wettelijke termijn is er niet voor niets, niet alles wat cliënten willen, is haalbaar. Een cliënt die een jaar partneralimentatie wil gaan betalen, terwijl de alimentatiegerechtigde thuis zit met 4 kinderen tussen de 2 en 8 jaar, zal nooit slagen. Ga aan de hand van een draagkrachtberekening met cliënt na wat een redelijke alimentatietermijn is en wat de alimentatiegerechtigde zou kunnen doen om haar/zijn zelfredzaamheid te vergroten en daarmee de duur van de partneralimentatie naar beneden bij te stellen.

Geen procedure heeft een 100 % succes marge, maar met deze richtlijnen kan de opdrachtgever de kans in elk geval vergroten.

Literatuurlijst

Jurisprudentieonderzoek (conform exellijst)

1. ECLI:NL:GHSGR:2012:BW9396	23. ECLI:NL:RBOVE:2014:4713
2. ECLI:NL:GHLEE:2012:BX6203	24. ECLI:NL:GHDHA:2014:2910
3. ECLI:NL:GHSGR:2012:BY3198	25. ECLI:NL:GHAMS:2014:4558
4. ECLI:NL:GHSGR:2012:BY1815	26. ECLI:NL:GHAMS:2014:6103
5. ECLI:NL:GHSGR:2012:BY5027	27. ECLI:NL:GHARL:2014:8333
6. ECLI:NL:GHSGR:2012:BZ6949	28. ECLI:NL:GHARL:2015:230
7. ECLI:NL:GHSHE:2013:BZ1939	29. ECLI:NL:GHDHA:2015:874
8. ECLI:NL:GHARL:2013:BZ6862	30. ECLI:NL:GHARL:2015:1128
9. ECLI:NL:GHDHA:2013:CA0720	31. ECLI:NL:GHARL:2015:1841
10. ECLI:NL:GHAMS:2013:2276	32. ECLI:NL:GHSHE:2015:743
11. ECLI:NL:RBAMS:2013:5314	33. ECLI:NL:RBAMS:2015:1630
12. ECLI:NL:RBDHA:2013:11127	34. ECLI:NL:GHAMS:2015:1161
13. ECLI:NL:GHAMS:2013:3331	35. ECLI:NL:GHDHA:2015:1179
14. ECLI:NL:GHAMS:2013:4991	36. ECLI:NL:RBGEL:2015:2646
15. ECLI:NL:GHARL:2013:8779	37. ECLI:NL:GHSHE:2015:1646
16. ECLI:NL:RBOBR:2013:7463	38. ECLI:NL:GHARL:2015:3655
17. ECLI:NL:GHARL:2013:9674	39. ECLI:NL:RBDHA:2015:14206
18. ECLI:NL:RBOBR:2013:7849	40. ECLI:NL:GHARL:2015:10166
19. ECLI:NL:GHARL:2014:2922	41. ECLI:NL:GHSHE:2016:417
20. ECLI:NL:GHDHA:2014:2535	42. ECLI:NL:GHARL:2016:2130
21. ECLI:NL:GHARL:2014:4147	43. ECLI:NL:GHARL:2016:4636
22. ECLI:NL:RBOVE:2014:3964	

Jurisprudentie

Rechtbank

- ECLI:NL:RBDOR:2010:BO8371
- ECLI:NL:RBOVE:2014:3964
- ECLI:NL:RBDHA:2015:14206

Gerechtshof

- ECLI:NL:GHSGR:2009:BK1697
- ECLI:NL:GHSGR:2010:BL1773
- ECLI:NL:HOFDNH:2010: BL1732
- ECLI.NL.GHSGR.2012.BW9396
- ECLI:NL:GHARL:2013:8779
- ECLI:NL:GHARL:2014:8333
- ECLI:NL:GHAMS:2014:4991
- ECLI:NL:GHAMS:2014:4558
- ECLI:NL:GHARL:2015:1841
- ECLI:NL:GHDHA:2015:3767
- ECLI:NL:RBDHA:2015:3122

Hoge Raad

- HR 11 juni 1982, NJ 1983, 595,
- HR 25 november 1994, NJ 1995, 300
- HR 19 januari 2001, NJ2001, 274
- HR 19 december 2003, NJ 2004, 140
- HR 30 januari 2004, LJN AL8626
- HR 4 juni 2004, NJ 2006, 18
- ECLI:NL:HR:2010:BN9456
- ECLI:NL:HR:2014:1810

Parlementaire stukken

- Kamerstukken II, 1978-79, 118 60, nr. 8
- Kamerstukken II, 1985-86, 192 95, nr. 3
- Kamerstukken II, 1993-94, 221 70 nr. 3
- Kamerstukken II, 2012-13, 333 11, nr. 3
- Kamerstukken II, 2014-15, 342 31, nr. 3

- Staatsblad, 1994,365

Boeken

- Schenk 2015
R.F.M. Schenk, *'Is partneralimentatie nog wel van deze tijd?*, Uitgeverij Schenk, Nootdorp 2015
- Jansen 2013
T. Janssen, *Limitering van partneralimentatie*, Celsus juridische uitgeverij, Tilburg, 2013
- Kortman 2015
S.C.J.J. Kortmann, *Wetgeving Burgerlijk (procesrecht)*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2015
- Spalter 2013
N.D. Spalter, *Grondslagen van de partneralimentatie*, (studiereeks: Familie en recht 9), Boom Juridische uitgevers, Den Haag 2013
- Woelki & Burri 2015

K. Boele-Woelki & S. Burri, *De rol van de staat in familierelaties: meer of minder?*, Boom juridische uitgevers, 2015;

Vakbladen

- EB 2011/69
A.R.J. Mulder & E.M. van Lierop-Snuif, *Onderhoudsrechten en plichten voor ex-ongehuwd samenlevers*, EB 2011 afl. 10, p. 159-161
- EB 2013/92
L.H.M. Zonnenberg, *Partneralimentatie nieuwe stijl*, EB 2013, afl. 11/12, p. 196-198
- EB 2013/71
A. Wakker, *Beperking van de alimentatieduur: laten advocaten kansen liggen?*, EB 2013, afl. 9, p. 145-148
- EB 2014/35
A. Heida, *Partneralimentatie, van lotsverbondenheid tot solidariteit*, EB 2014, afl. 4, p. 70-73.
- FJR 2011/52
P. Dornhout & C. De Bie-Koopman, *Emancipatie in het alimentatierecht, zegen of zorg?*, FJR 2011, alf. 5, p. 126-129.
- TRP 2015/275
A. Wakker & J.P.M. Bol, *Partneralimentatie in de praktijk: is nieuwe wetgeving nodig? (deel 6, slot)*, TRP 2015/275, p.28-31

Overige

- www.alimentatiewijzer.nl, Raad voor Rechtsbijstand positief over modernisering alimentatie (datum artikel 25 september 2015)
- <http://wetten.overheid.nl/BWBR0006640/1994-07-01/0/informatie>
- Rapport Expertgroep Alimentatienormen 2016, versie januari 2016

Bijlagen:

1. Tabel onderzoeksresultaten jurisprudentie-onderzoek
2. Uiteenzetting toewijzingen limiteringsverzoek
3. Formulieren
 - a) Beoordelingsformulier randvoorwaarden
 - b) Beoordelingsformulier afstudeeropdracht
 - c) Feedbackformulier opdrachtgever
 - d) Feedbackformulier afstudeerbegeleider